

Linda Repo

TEATTERIVIERAILUSTA
KULTTUURIVIENTIIN?
Case Suomen Kesäteatteri Oy

Opinnäytetyö
Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Marraskuu 2014

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

		Opinnäytetyön päivämäärä 23.11.2014
Tekijä(t) Linda Repo	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kulttuurituotanto	
Nimeke Teatterivierailusta kulttuurivientiin? Case Suomen Kesäteatteri Oy		
Tiivistelmä Opinnäytetyöni tavoitteena oli perehtyä kesäteatterin historiaan ja nykytilanteeseen Suomessa sekä kulttuurivientiin ja -vierailuun Suomesta. Opinnäytetyötä varten tutustuin teemahaastatteluun ja kyselyyn aineistonkeruun menetelminä. Tutkimuskohteena oli Suomen Kesäteatteri Oy - tarkemmin <i>On Kesäyö</i> -näytelmän vierailu Floridan Suomi-talolla, sen järjestäminen sekä työryhmän kokemukset vierailusta. Tavoitteena oli selvittää millaisia kehittämiskohteita tulevaisuudessa on, mikäli kulttuurivierailuja jatketaan. Samalla oli tarkoitus selvittää halutaanko vierailut kehittää pysyväksi kulttuurivienniksi. Kehittämiskohteiden lisäksi vierailun onnistumisia selvitettiin. Matkan järjestelyistä vastanneiden Mervi Paavilaisen ja Heikki Paavilaisen kanssa teimme teemahaastattelun ja matkalla olleen työryhmän mielipiteitä selvitin verkkokyselyllä. Tutkimuksessa kävi ilmi sekä teatterivierailun järjestäjien Mervi ja Heikki Paavilaisen että mukana olleen työryhmän olevan pääasiassa tyytyväisiä matkan järjestelyihin. Työryhmän puolelta tulleet ehdotukset kehittämiskohteiksi olivat lähinnä sellaisia asioita, joihin järjestäjät eivät voineet vaikuttaa. Iso osa kyselyyn vastanneesta työryhmästä oli sitä mieltä, että vierailuiden kehittäminen vienniksi olisi hyvä idea. Muutamissa vastauksissa nostettiin esille myös vierailuiden tuottama lisäarvo markkinointimielessä - osaa teatterialan ammattilaisista voisi kiinnostua työskentelystä Suomen Kesäteatteri Oy:ssä, mikäli tuotannon kanssa lähdetäisiin myös ulkomaille. Haastattelun perusteella kulttuurivienti ei tällä hetkellä ole ajankohtainen asia, sillä sen toteuttamiseen huolellisesti vaadittaisiin enemmän aikaa kuin mitä tällä hetkellä on käyttöä. Teatterivierailuja on ajatuksesta toteuttaa jatkossakin mikäli vierailun mahdollistavat kokonaisuudet osuvat kohdilleen.		
Asiasanat (avainsanat) esittävät taiteet, kesäteatterit, kulttuurivienti, kulttuurivaihto, kulttuurituotanto		
Sivumäärä 31 s. + liitteet 6 s.	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liite 1 Työryhmän kyselylomake, Liite 2 Teemahaastattelun runko, Liite 3 Aikataulu vierailun valmistelua varten		
Ohjaavan opettajan nimi Laura Hokkanen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomen Kesäteatteri Oy	

DESCRIPTION

		Date of the bachelor's thesis 23.11.2014
Author(s) Linda Repo	Degree programme and option Cultural Management	
Name of the bachelor's thesis From theatre visiting to culture export? Case Suomen Kesäteatteri Oy		
Abstract <p>This bachelor's thesis is aimed at studying Suomen Kesäteatteri's (Finnish Summer Theatre's) visit to Florida with On Kesäyö -play. In particular the successful points of the visit and if there are things that need to be developed before next visit are examined. The background material includes summer theatre's history and development to this day. The thesis also includes the theory of cultural export in Finland, its strengths, weaknesses and principles both in Finland and USA.</p> <p>The material includes an inquiry with the On Kesäyö -team and interviews with Heikki and Mervi Paavilainen who were accountable for the arrangements for the visit. With both the inquiry and interview the idea was to find out what the team and producer thought of the visit and its arrangements. One point was to find out how the entrepreneurs themselves see the future and if they want to develop theatre visits for cultural exchange.</p> <p>The study showed that arrangements for the visit to Florida were mainly successful and only a few things would have been better if they were done differently. Nearly half of the team answered the inquiry and most of them would be ready to take part in the same kind of visit in the future. The interview revealed that cultural exchange in some form is possible in the future and theatre visits will be continued depending on different resources.</p>		
Subject headings, (keywords) performing arts, summer theatres, culture export, culture exchange, cultural management		
Pages 31 pgs. + 3 appendices	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Laura Hokkanen	Bachelor's thesis assigned by Suomen Kesäteatteri Oy	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KESÄTEATTERI SUOMALAISENA ILMIÖNÄ	2
2.1	Kesäteatteri Suomessa	2
2.2	Suomen Kesäteatteri Oy	5
3	KULTTUURIVIENTI.....	7
3.1	Kulttuuriviennin tavoitteet Suomessa.....	7
3.2	Suomalaisen kulttuuriviennin vahvuuksia.....	8
3.3	Suomalaisen kulttuuriviennin haasteita	10
3.4	Toimintaperiaatteita Suomessa ja maailmalla	12
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ, -MENETELMÄ JA AINEISTO.....	15
4.1	Tutkimustehtävä	15
4.2	Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu	15
4.3	Tutkimusmenetelmänä kysely	17
4.4	Aineisto.....	18
5	TOIMINNAN KANSAINVÄLISTYMINEN	20
5.1	Floridan vierailun vahvuudet.....	20
5.2	Floridan vierailun haasteet.....	21
5.3	Kansainvälistymisen	23
5.4	Tulevaisuuden kulttuurivienti.....	23
6	PÄÄTELMÄT.....	26
	LÄHTEET.....	29

LIITTEET

- 1 Kyselylomake työryhmälle
- 2 Teemahaastattelun runko
- 3 Aikataulu vierailun valmistelua varten

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni perehdyn kesäteatterin historiaan Suomessa sekä sen kehittymiseen kohti nykyistä tilannetta. Tutustun myös kulttuuriviennin strategioihin sekä sen vahvuuksiin ja haasteisiin. Tutkin Suomen Kesäteatteri Oy:n vierailua Floridaan vuodenvaihteessa 2013–2014. Opinnäytetyöni tavoitteena on tarkastella kesäteatterituotannon ulkomaille viemisen vahvuuksia sekä kehittämiskohteita tulevaisuutta ajatellen. Kuinka vierailu Floridaan onnistui? Millaisia asioita olisi otettava huomioon jatkossa, jos vierailuja jatketaan? Halutaanko pitäytyä vierailuissa vai kehittää niitä enemmän kulttuuriviennin suuntaan? Vierailun järjestäneen tahon kokemuksia on selvitetty teema-haastattelulla ja työryhmän kokemuksia verkkokyselyllä syksyllä 2014.

Suomen Kesäteatteri Oy on ollut Apianniemellä toimivan kesäteatterin tuotantoyhtiönä kesät 2013 ja 2014. Nykyisellä organisaatiolla on kahden kesäteatterituotannon lisäksi vierailtu Floridan Suomi-talolla vuodenvaihteessa 2013–2014. Apianniemessä kesäteatteritoimintaa on pyöritetty eri tuotantoyhtiöillä siitä asti, kun Apianniemi remontoitiin, eli kesästä 2010.

Kulttuurivierailun kaltaisessa tuotannossa on töitä vähintään yhdelle tuottajalle, ja mikäli työryhmä ei työskentele hänen apunaan, tuotantoassistentti tai tuottajapari auttaa jakamaan työtaakkaa. Mielestäni yksi vaihtoehto työtaakan jakamiseen voisi olla eri vastuutuottajat kesän produktiolla ja kulttuurivierailulla. Vastavalmistunut kulttuurituottaja tuo mukanaan uusia näkökulmia ja voi hallita esimerkiksi uudenlaisia projektinhallintavälineitä. Yrityksessä tuottaja pääsee työskentelemään ammattimaisen ja huolella kerätyn työryhmän kanssa.

Aihe sopii kulttuurituotannon opinnäytetyöksi sillä mielestäni yksittäisten vierailuiden tai jatkuvamman kulttuuriviennin suunnittelu ja toteutus osuu hyvin kulttuurituottajan työnkuvaan. Vaikka opinnäytetyössä keskitytään Suomen Kesäteatteri Oy:n Floridan vierailuun sekä siitä opittuihin asioihin, voi työstä olla apua Suomen Kesäteatteri Oy:n lisäksi myös muille ulkomaille suuntautuvan vierailun suunnitteluun. Opinnäytetyöni aihevalinta lähti liikkeelle opinnäytetyön tilaajan puolelta. Alkuperäinen ajatus oli toimia osana tuotantotiimiä, jolla toteutetaan kesän 2014 näytöksen ulkomaan vierailu. Koska ulkomaan vierailua ei lähdetty toteuttamaan lainkaan, työ suunnattiin menneen vierailun arvioimiseen sekä tulevaisuuden suunnitteluun opittujen asioiden pohjalta.

2 KESÄTEATTERI SUOMALAISENA ILMIÖNÄ

2.1 Kesäteatteri Suomessa

Ralf Långbacka on määritellyt kesäteatterin tarkoittavan juuri kesällä tapahtuvaa ulkoilmateatteria. Långbacka tarkentaa kuitenkin, että ulkoilmateatteriakin on montaa laatua kuten, Shakespearea New Yorkin kaduilla, *Seitsemän veljestä* -esityksiä Nurmijärvellä, ulkoilmaesityksiä Olavinlinnassa ja muissa Suomen linnoissa sekä erilaisia kronikka- ja kavalkadiesityksiä. Tästä johtuen kesäteatterin määrittäminen ei ole kovin helppoa. (Joensuun kesäteatteriseminaari 1969, 35.) Ralf Långbackan työhistoria on kattava, hän on ohjannut yli 130 teatteriesityksen lisäksi myös elokuva- ja televisio-aloilla ja johtanut useampaa eri teatteria (Kustannusosakeyhtiö Siltala 2014).

Kesäteatterin määrittelyn lisäksi Långbacka on esittänyt olettamuksia kesäteatterin erikoisominaisuuksia. Hän kuitenkin pitää ne ainoastaan olettamuksina tutkimusten puutteen vuoksi. Långbackan olettamukset koskevat muun muassa kesäteatterin yleisöä, jota hän pitää huomattavan erilaisena kuin tavallisen teatterin yleisöä. Yleisön lisäksi olettamukset koskevat itse kesäteatteria, jota hän pitää vapaampana sekä estotomampana tavalliseen teatteriin verrattuna. Syynä molempiin hän näkee sen, ettei kesäteatteri edusta – Långbackan termin mukaan – hienokulttuuria. Tästä syystä Långbacka on sitä mieltä, että kesäteatteri voisi ottaa roolin ikään kuin sillanrakentajana ja tavoittaa ennakkoluulottomamman yleisön. (Joensuun kesäteatteriseminaari 1969, 36–37.)

Edvin Laine yhdistää veden osaksi kesäteatteria ja toteaaakin, että veden on oltava lähellä, riippumatta siitä mitä tehdään. Hänen mielestään on luonnollista, että kesäteatterista puhuttaessa suomalainen menee rannalle. Ohjelmiston etsimisen ja löytämisen lisäksi on löydettävä paikka missä esittää. Ralf Långbackan ajatukset ulkoilmateatterin dramaturgisista pääperiaatteista ovat samalla kannalla Edvin Laineen kanssa – luontoa tulisi hyödyntää tai ei ainakaan taistella sitä vastaan. (Joensuun kesäteatteriseminaari 1969, 28, 38–39)

Ulkoilmateatteri levisi Saksasta 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa kohti Pohjolaa kun luonnonnäyttämöille sopivia klassikoita oli esitetty metsissä ja vuorten rinteillä. Ulkoilmateattereiden nähtiin myös tavoittavan ”jumalten hengen” ja idealistit toivoivat

sillä olevan tervehdyttävä vaikutus. Samalla idealistien toiveena oli, että – Seppälän sanoin – kulttuuri-ihminen pääsisi eroon maneereistaan ja teatteriestetiikka piristyi. Luonto pakottaisi riisumaan pois kaiken ylimääräisen. (Seppälä 2010, 291.) 1800-luvun lopusta asti eri paikkakunnilla on seurattu kiertävien ulkomaisten teatteriseurueiden vierailuja tai paikallisten järjestäjien omia kuvaelmia ja näytelmäkappaleita. Esityksissä oli kyse lähinnä ulos tuodusta sisäteatterista. (Lehtonen 1997, 12.)

Lehtonen (1997) kokee taivasalla pidetyt rauta-ajan suomalais-ugrilaiset karhunpeijaiset ja Sääksmäen Ritvalan 1300-luvun Helka-juhlien neitokulkuet teatterin alkumuotona. Turussa ylemmän asteen koulupojat ja papeiksi vihityt alemman asteen teinit ovat jäljitelleet Terentiuksen ja Platauksen komedioita jo 1600-luvulla. Nämä ulkona tapahtuneet esitykset olivat viimeiset, jotka ovat aiheuttaneet järjestyshäiriöitä eikä karkotusmääräyksiä ole luettu teatteriväelle sittemmin. (mt 1997, 11.) Aro (1983, 11) mukaillee ensin Lehtosen ajatusta siitä, että kesäteatterin historia kantaisi Ritvalan Helka-kulkueperinteestä saakka, mutta toteaa sitten kesäteatterin nykyisessä laajuudessaan alkaneen sotien jälkeen.

Vuonna 1911 Hämeenlinnan laulu- ja soittojuhlilla kerääntyi joukko pioneereja, jotka olivat kiinnostuneet ulkoilmateatterista Tukholman Skansenilla järjestettyjen esitysten myötä. Seuraavan vuoden kesän Helsingin Seurasaaressa toimi Eino Leinon ja Kaarle Halmeen Helkanäyttämö (Seppälä 2010, 291–292). Leinon ja Halmeen näyttämö oli myös tunnetuin lyhyen ajan toimineista kesäteattereista (Lehtonen 1997, 12). Ennen vuotta 1917 Helsingin Lauttasaassa ehdittiin esittämään ruotsalaisia kansannäytelmiä ja Kuopion Väinölänniemessä suomalaisia kansannäytelmiä (Seppälä 2010, 292).

Tampereen Työväen Teatteri siirsi vuonna 1920 Maiju Lassilan *Luonnon lapsia* -näytelmän Pyynikin harjun Thermopylain kentälle sekä Jalkasaaren edessä Pyhäjärven rannalla sijainneelle Palokunnan kentälle. Viikinsaaren teatterilava puolestaan toimi 1920–40-luvuilla Tampereen Työväen Teatterin näyttämönä niin kauden jatkamiseen keväällä kuin kauden aloittamiseen syksyllä. (Lehtonen 1997, 13.) Kuopion Työväenteatteri esitti kesällä 1925 Pasi Jääskeläisen ja Emil Kaupin *Laivan kannella* -näytelmää Rönön saassa ja näyttämönä toimi pääosin ankkuroitu laiva (Seppälä 2010, 293).

Vuonna 1956 kesäteattereita laskettiin Suomessa olleen 25 kappaletta – osa enemmän ja osa vähemmän ammatillisia. Pohjoisimmat kesäteatterit olivat Vaasassa, Oulussa ja Kemissä. Kesäteattereiden määrä jatkoi tästä kasvuaan: 1960-luvun päättyessä niitä oli sata, seuraavalla vuosikymmenellä kaksinkertainen määrä. (Lehtonen 1997, 11–12.) Sodanjälkeinen kesäteatteritoiminta muodostui Matti Aron mukaan vanhakantaisista tilapäisistä ulkoilmajuhlista, vakinaisten teattereiden kesätoiminnasta sekä Pyynikin kesäteatterin kaltaisista, ammattimaisista itsenäisistä kesäteattereista (Seppälä 2010, 296–297).

Näyttelijät Yrjö Kostermaa ja Toivo Mäkelä aloittivat kesäteatteritoiminnan Tampereen Pyynikillä vuonna 1948 ja kun rahkeita toimintaan ei enää ollut, Tampereen Teatterikerho otti sen haltuunsa vuonna 1955. Kesäteatteritoiminnan alkaessa Pyynikillä vuonna 1948 esitykset oli sulautettu maastoon yleisön istuessa penkeillä. Perusnäyttämökuvana esityksissä olivat kaksi mökkiä ja kaivo. (Seppälä 2010, 297.) Avauskäsän molemmat ohjelmat olivat kotimaisia. Kaksi näytelmää oli ohjelmistossa paitsi kaupallisuuden takia myös lomajärjestelyistä johtuen. (Lehtonen 1997, 18.)

Pyynikin kesäteatterista tuli kansainvälinen nähtävyys vuonna 1959, kun lavastaja Leo Lehdon idean mukainen pyörivä katsomo valmistui. Kaksi vuotta myöhemmin – kesäksi 1961 – Edvin Laine ohjasi Pyynikille Väinö Linnan *Tuntemattoman sotilaan*. Sitä esitettiin yhdeksän kesän ajan kunnes 350 000 katsojan jälkeen se oli kaikkien aikojen katsotuin esitys Suomessa. Suomenlinnan kesäteatterihistorian yksi mammuttimaisista esityksistä oli 1980-luvun lopulla Arto af Hällströmin ja Raila Leppäkosken johtaman Ryhmäteatterin sovitus Tolkienin *Taru Sormusten Herrasta*. (Seppälä 2010, 297–299.) Edvin Laine pitää *Tuntematonta sotilasta* piikkinä paitsi omassa myös monen muun lihassa. ”Se on pirallinen keksintö, tämä *Tuntematon sotilas*.” Hän kertoo kuitenkin tehneensä uusia kohtauksia ja vaihtaneensa henkilöitä, jotta esitys säilyttäisi tuoreutensa. (Joensuun kesäteatteriseminaari 1969, 29, 32)

Seppälän (2010) mukaan kesäteatterit voivat hyvin. Tilanne on tämä siitäkkin huolimatta, että erikoistuminen, teknillistyminen ja kaupallistuminen ovat tuoneet mukanaan myös ammattimaisuuden vaatimukset välittämättä onko kyse ammatillisista. Yleisö istuu katosten alla jotta sää ei vaikuttaisi teatterikokemukseen ja äänentoistolla varmistetaan repliikkien ja laulujen kuuluvuus takariveihin asti. Paikallisuus ja kotimaiset näytelmäklassikot pitävät paikkansa ohjelmistoissa ja myös ammattinäyttelijöitä kiin-

nostaa osallistua kesän mittaisiin projekteihin harrastajien kanssa yhdessä. Paikallisuus ja näytelmäklassikot eivät Seppälän (2010) mielestä koske kuitenkaan suuria ammattimaisia kesäteatteriyrittäjiä, vaan valtavan ennakkomainonnan avustuksella liput humoristisiin musiikkinäytelmiin myydään jo etukäteen. Näytelmissä tähtiesiintyjinä ovat iskelmälavoilta ja televisio-ohjelmista tutut taiteilijat. (mt. 2010, 300.)

Kesän 2013 kesäteatteriesitysten määrä oli 283 kappaletta joista 147 esitystä tuotettiin 122 teatterin voimin. Näitä näytelmiä esitettiin yhteensä 2486 kertaa ja niitä kävi katsomassa lähes 650 000 ihmistä. Suurimmat katsojamäärät kesän 2013 esityksistä keräsivät *Kuuma Kesä '85* Riku Suokkaan ja Heikki Vihisen ohjaamana sekä Heikki Paavilaisen *On Kesäyö*. Suokkaan ja Vihisen ohjauksella oli 33 378 katsojaa ja Paavilaisen ohjauksella 32 500 katsojaa. (Kesäteatterin katsojamäärät.. 2014.) Tilasto eniten katsojia vuosina 2000–2010 keränneistä näytelmistä kertoo, että Riku Suokkaan ja Heikki Syrjän *Vuonna 85* -näytelmä keräsi lähes 250 000 katsojaa. Tämä tarkoittaa, ettei se yllä edes samalle satatuhatluvulle *Tuntemattoman sotilaan* kanssa. (Eniten katsojia.. 2012 ja Seppälä 2010, 297.) Tampereen Työväen Teatterin (2014) mukaan *Vuonna 85 Remix* on kuitenkin ollut sekä Tampereen Työväen Teatterin kaikkien aikojen katsotuin teos yli 300 esityksellä että Suomen teatterihistorian katsotuin kotimainen kantaesitysmusikaali.

2.2 Suomen Kesäteatteri Oy

Suomen Kesäteatteri Oy on Heikki ja Mervi Paavilaisen perheyrittys ja se vastaa Apianniemessä Valkeakoskella toimivasta kesäteatterista. Heikki Paavilaisella on taustallaan monen vuoden kokemus teatterinjohtajana toimimisesta Hämeenlinnan sekä Rauman teattereista. Lisäksi Heikki Paavilainen tunnetaan näyttelijänä, ohjaajana sekä näytelmäkirjailijana. Mervi Paavilaisella on 18 vuoden tausta Tampereen teatterikesän ohjelmateltan tuottajana. Suomen Kesäteatteri Oy:ssä työt on jaettu niin, että tuotanto kuuluu Mervi Paavilaiselle ja sisältö Heikki Paavilaiselle. (Koivisto 2013.) Yhteiseen työhistoriaan kuuluu myös kiertävän teatterin pyörittäminen yhdessä jo vuonna 1989 (Paavilainen, M. 2014).

Suomen Kesäteatteri Oy:n historia on Heikki Paavilaisen (2014) mukaan ”aika lyhyt, kaks vuotta vanha historia. Nyt just tulee muuten ens kuussa kaks vuotta siitä perustamisesta, että se on niin nuori”. Yritys perustettiin hieman pakkotilanteessa, kun edel-

linen tuotantoyhtiö ilmoitti jättäytyvänsä pois toiminnasta. Heikki Paavilainen oli ohjannut Apialla aiempina kesinä ja toiminut konsulttina Apian remontoinnin yhteydessä. Paavilaisilta tiedusteltiin kiinnostusta toimintaan eivätkä he kauaa miettineet. (Paavilainen, M. 2014.) Vaikka perustamista ei ehditty harkita pitkään, Paavilaisia kaduttaa, että yritystä ei perustettu aiemmin (Rauhaniemi 2014). Suomen Kesäteatteri Oy:n aloittaessa toiminnan, Apianniemessä oli toiminut kesäteatteri kolmen kesän ajan. Siellä esitetyt musikaalit ovat keränneet yli 60 000 katsojaa ja Apianniemeä on toistuvasti kehuttu Suomen kauneimmaksi kesäteatteriksi. (Topi Sorsakoskesta musiikki Valkeakosken kesäteatteriin 2012.)

Suomen Kesäteatteri Oy:n työntekijämäärä vaihtelee vuoden aikana kolmesta lähes viiteenkymmeneen ihmiseen. Henkilötyövuosina laskettuna Suomen Kesäteatteri Oy on kahdentoista hengen kokoinen yritys. (Paavilainen, H. 2014.) Vuoden 2012 tilastojen mukaan kulttuurialan yritykset työllistivät keskimäärin 3,4 henkilöä, kun kaikissa Suomen yrityksissä keskimäärin oli 4,57 henkilöä. Suomen Kesäteatteri Oy:n työllistävä vaikutus on siis moninkertainen verrattuna keskimääräisen yrityksen työntekijöiden määrään.

Suomen Kesäteatteri Oy:n toimintoja hoidetaan useammasta paikasta. Valkeakoskella toimintaa on Apianniemen kesäteatterilla sekä kaupungin keskustassa olevasta toimistossa, josta hoidetaan järjestelytuotantoa ja lipunmyyntiä. Kesäteatterilla toimintaa on näytöskauden ajan ja esityspäivinä myös lipunmyyntiä hoidetaan sieltä. Paavilaiset pyörittävät yritystoimintaa kotoaan Lempäälästä, joten toimistoja on kaksi, toinen Valkeakoskella ja toinen Lempäälässä. Kummatkin toimistotilat ovat ainoastaan omassa käytössä, mutta Apianniemen kesäteatterilla on myös Suomen Kesäteatteri Oy:n ulkopuolista toimintaa. (Paavilainen, M. 2014)

Mervi Paavilainen (2014) toteaa teatterin sijainnin olevan sekä heikkous että vahvuus: ”Kaunis paikka, mutta meillä on rasitteita”. Laajemmin katsottuna yksittäisten ihmisten kulkuyhteydet Valkeakoskelle rajoittuvat busseihin ja autoihin, sillä henkilöjunat eivät kulje Valkeakoskelle. Heikkoutena on teatterin toimiminen lasten leikkipuiston alueella ja alueen oleminen auki vuorokauden ympäri. Tästä syystä esityksen lavastus on purettava jokaisen esityksen jälkeen, sillä koskaan ei tiedä minkä näköisenä alue aamulla odottaa.

3 KULTTUURIVIENTI

3.1 Kulttuuriviennin tavoitteet Suomessa

Kulttuurivientiä voi Koivusen (2004) mukaan määritellä muun muassa kulttuuristen merkitysten vaihtoon sekä kulttuurituotannon viemiseen kaupallisessa tarkoituksessa. Kulttuurituotanto käsitteenä taas viittaa kulttuurituotteiden vaihdantaan. (mt. 2004, 22, 27–28.) Mikäli kulttuurivienti saadaan elinkeinopoliittisten toimien myötä kehitettyä tarpeeksi laajaksi, vientirakenne voi monipuolistua, kulttuurin infrastruktuurin tuotto julkiseen panostukseen nähden voi kasvaa ja samalla kasvattaa myös alan ammattilaisten tuloja. Tämä nähdään merkittävänä asiana varsinkin julkisen talouden tiukentuesssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 10.) Vientituotteena voidaan nähdä myös oikeudet kirjoihin ja näytelmiin (Koivunen 2004, 70).

Opetusministeriö julkaisi vuonna 2007 *Esitys kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011*. Siinä kehittämispäämääräksi nimetään muun muassa kansallisen hyvinvoinnin ja menestyksen perustaminen kulttuurin entistä vahvempaan asemaan, yritystoiminnan kehittäminen, kasvaminen ja kansainvälistyminen kulttuurin toimialalla sekä kulttuurin nostaminen sellaiseksi tekijäksi, josta Suomi on kansainvälisesti tunnettu. Päämääriä oli tarkoitus tavoitella kohdentamalla kehittämistoimenpiteitä muun muassa markkinointiin ja promootioon kansainvälisesti sekä kulttuuriyhteistyöhön ja -vaihtoon. (Opetusministeriö 2007, 8.)

Vuonna 2011 Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi Suomen kulttuuriviennin kehittämishojelman 2007–2011 loppuraportin. Raportissa todettiin kulttuurin olevan nyt vahvempi osa Suomen maabrändiä, kulttuuriviennin olevan luonnollinen osa useiden eri alojen yritysten toimintaa ja kulttuuriviennin kehittämisen kuuluvan osaksi Eurooppa 2020 -strategiaa. Myös julkisuusdiplomatia on kehittynyt ja sen myötä kulttuurin rooli on selkeytynyt ja vahvistunut neljän vuoden aikana. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 8.)

Kulttuuriviennin lisääminen ei onnistu ainoastaan vienninedistämisen keinoin, sillä vietävät tuotteet eivät synny itseksensä. Vietävien tuotteiden ja palveluiden kehittämisen edellytys on toimiva kulttuurin perusta. Tämä on kuitenkin otettu huomioon kulttuuriviennin kehittämisohjelmassa ja se osoittaa pyrkimystä kokonaisvaltaiseen lähes-

tymistapaan. Vienti ja kansainvälistyminen ovat edellytyksiä suomalaisen kulttuurin ekosysteemin hyödyntämiseen. Toimiva ekosysteemi on ”taidekasvatuksesta korkea-asteen koulutukseen ja vahvasta infrastruktuurista laajaan yrityskenttään ja kulutukseen”. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 9.)

Svenska Teaternin johtajana sekä opetusministeriön kulttuuriviennin valmisteluryhmän puheenjohtajana toimiva Johan Storgård kannattaa ajatusta, jonka mukaan vienniksi ei lasketa yksittäistä vierailua tai ulkomailla käyntiä, vaan siinä on kysymys jostakin laajemmasta. Storgård määrittelee erilaisia vientitapoja. Hänen mukaansa parhaassa tapauksessa esityksen viennin myötä saadaan tuloja Suomeen. Yleisempi tilanne kuitenkin on se, jossa suomalaisen tuen avulla viety esitys esitetään muutamana kerran festivaaleilla. Jälkimmäisen tilanteen hän näkee enemmän kontaktin luomisena eli kulttuurivaihtona. (Sorjanen 2009.) Teatterin tiedotuskeskuksen kansainvälisten asioiden päällikkö Jukka Hytti ei näe viemistä ja näkymistä itseisarvona (Vuori 2013).

Kulttuurin toimialojen nostaminen yhdenvertaiseksi muiden vientialojen kanssa nähdään kulttuuriviennin perustavoitteena (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 10). Kulttuurivientiä kehittämällä vahvistetaan ja luodaan edellytyksiä Suomen menestykselle kansainvälistä kilpailua ajatellen. Kulttuuriviennin kehittyminen puolestaan vaatii vahvempaa rahoitusta taiteen ja kulttuurin saralla. (Opetusministeriö 2007, 8.) Suomalaisen taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työn kysyntää pitäisi pyrkiä kasvattamaan sillä työ tuo myös rahaa Suomeen (Koivunen 2004, 70).

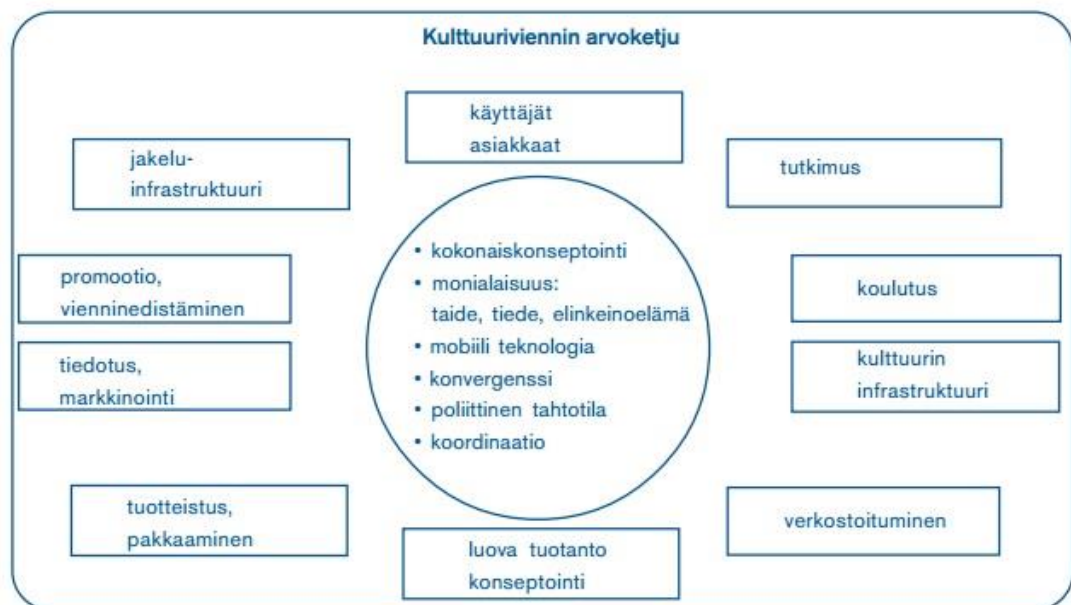
Kulttuurivienti.fi – sivustolle on kerätty opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja ja raportteja, tietoa erilaisista rahoitusmahdollisuuksista kulttuuriviennin mahdollistamiseksi sekä muuten kattavasti tietoa vientiin liittyen muun muassa erilaisten tilastojen muodossa. Sivustolle on kerätty tietoa myös kulttuuriviennin tukiverkostosta sekä työllistämishankkeesta, joka kohdistuu nuoriin taiteen- ja kulttuurin alan ammattilaisiin. (Kulttuurivienti)

3.2 Suomalaisen kulttuuriviennin vahvuuksia

Koivunen on *Onko kulttuurilla vientiä* -raportissa listannut suomalaisen työn kysynnän tärkeimmäksi vientituotteeksi. Työn kysyntää edistetään näkymällä näyttelyissä, kilpailuissa sekä messuilla ja parhaana tuloksena nähdään ulkomaisen tahon tilaama

työ. (Koivunen 2004, 70). Jukka Hytti ajattelee arvokkaimmaksi asiaksi suomalaisen osaamisen ja taiteilijoiden liikkuvuuden. Hän panostaisikin yksittäisiin tekijöihin ja rajat ylittävään yhteistyöhön kärkihankkeiden sijasta. (Vuori 2013.)

Teatterin tekijät ovat Suomessa olleet aktiivisia tekemään opintomatkoja, olemaan mukana kansainvälisten organisaatioiden toiminnassa ja edistämään näin tietämystä suomalaisesta osaamisesta teatterialalla maan rajojen ulkopuolella. Verkostojen myötä festivaali- ja tapahtumakutsut liikkuvat ja niiden myötä syntyy erilaisia yhteistyökuviota ja luodaan työkaluja helpottamaan liikkuvuutta. (Koivunen 2004, 91.) Ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä toiminut Paula Lehtomäki on sanonut suomalaisen kulttuurin olevan paitsi ainutlaatuista ja korkeatasoista, myös vientikelpoista. Lehtomäki nostaa esimerkiksi maailmalla tunnetusta vientituotteesta suomalaisen klassisen musiikin tähdet. (Markkanen 2004.)

KUVA 1. Kulttuuriviennin arvoketju (Koivunen 2004, 15)

Koivunen (2004) esittelee raportissaan kuvan 1 mukaisen kulttuuriviennin arvoketjun, ja nostaa siitä esille kotimaisia vahvuuksia, mahdollisuuksia ja heikkouksia kulttuuriviennin saralla. Vahvuuksia Suomen kulttuuriviennistä löytyy erityisesti arvoketjun (kuva 1) alusta. Kotimainen luovuuspääoma on suuri, luovien alojen koulutus ja tutkimus on korkeatasoista, teknologiaosaaminen vahvaa, kulttuurilla on hyvä infrastruktuuri, toimivat markkinat ja vaativa yleisö kotimaassa sekä korkealaatuinen luova tuotanto. Myös puhdas luonto ja kotimainen yksinkertaisuus ovat vahvuuksia, eettisesti ja

ekologisesti kestävä tuotannon lisäksi. Arvoketjun loppupäästä löytyvät kotimaiset mahdollisuudet, kansainvälisesti arvostettu kulttuurituotanto ja tarjontaa suurempi kansainvälinen kysyntä. (Koivunen 2004, 16.) Kilpailuetuna on myös toimiva kulttuurin ekosysteemi, vaikka siinä on vielä parannettavaa (Kulttuurin valmisteluryhmä, 9).

3.3 Suomalaisen kulttuuriviennin haasteita

Jukka Hytti (2005) listaa Teatterituottajan oppaassaan suomalaisen teatteriviennin haasteiksi Suomen maantieteellisen sijainnin ja siitä johtuvan eristyneisyyden sekä viennin kalleuden, joka johtuu isojen esitysten siirtämiseen vaadittavasta runsaasta väkimäärästä. Oppaassaan hän kuitenkin toteaa, että ainoa syy viennin vähäisyyteen ei ole taloudelliset tekijät eikä suomenkieltäkään voi pitää selityksenä. Haasteeksi muodostuu riittämätön verkostoituminen muiden teattereiden ja teatterifestivaalien kanssa. (mt. 2005, 138.) Suna Vuori (2013) puolestaan sanoo teatteriviennin jääneen aiemmin – ja jäävän osittain edelleen – kiinni kielestä, mutta nostaa rahan vielä suuremmaksi ylitettäväksi. Kahdeksan vuotta myöhemmin Hytti edelleen muistuttaa, että kansainväliset suhteet ovat yksittäisten ihmisten luomien kontaktien varassa (Vuori 2013).

Hyttin (2005) listalla osansa saa suomalaisen teatterin tekemisen tapa, rajallinen katsojamäärä ja esitysten lyhyt elinkaari: kolme kuukautta, 40–50 esitystä, purku, arkistointi ja freelancer-näyttelijät seuraaviin työtehtäviin. Eikä lavasteiden ja puvustuksen varastoinninkaan onnistuminen tarkoita, että työryhmän kanssa löydettäisiin kaikille sopiva aika lämmittelyharjoituksille ja ulkomaanvierailulle. (mt. 2005, 138–139.) Eteläkorealainen teatterikriitikko, Korean taideyliopiston teatterikoulun professori ja kansainvälisten teatterikriitikkojen järjestön IATC:n puheenjohtaja Yun-Cheol Kim pitää suomalaista teatteria liian suomalaisena, ja näkee sen syyksi myös siihen, ettei suomalaista teatteria ymmärretä muissa maissa. Hänen tietojensa mukaan suomalainen teatteri on vähiten kutsuttua kansainvälisillä teatterifestivaaleilla niin Euroopassa kuin sen ulkopuolella. (Vuori 2013.) Suomessa yleisesti eri toimialojen näkemys on se, ettei ongelma ole tuotteen tuottaminen, vaan se, ettei tuotetta saada markkinoiduksi riittävästi resurssipulasta johtuen (Opetusministeriö 2007, 10).

Kuvassa 1 esitetystä kulttuuriviennin arvoketjusta heikkouksiksi nousivat esiin tiedotus, markkinointi, promotio sekä vienninedistäminen. Puutteellisuutta on havaittavissa hallinnon osalta kulttuuriviennin strategiassa ja koordinaatiossa eikä toimialaraken-

netta nähdä kilpailukykyisenä. Jos lisättäisiin yrittäjyyttä, liiketoiminta-, viestintä ja markkinointiosaamista sekä osaamista immateriaalioikeuksien hallinnassa kulttuuriviennin ketju saataisiin parempaan kuntoon ja hinta tuotteista olisi kansainvälisesti kilpailukykyinen. Valtion tuki kulttuurivientiin on lisäksi vähäistä ja pääomaa puuttuu. (Koivunen 2004, 16.) Niinikoski & Kiiski (2007) puolestaan kiinnittävät huomiota kulttuurin toimijoihin. Toimijoilta edellytetään laajaa ja syvällistä tietoa eri tukimuodoista saadakseen hyödyn jo olemassa olevista tukirakenteista ja -järjestelmistä. (mt. 2007, 6.)

Kulttuuriviennin tukirakenteiksi on Koivusen (2004) raportissa listattu opetusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä ulkoasianministeriö. Opetusministeriö vastaa kulttuuriviennin arvoketjun alusta eli edellytyksistä luovaan tuotantoon ja kulttuurituotantoon. Se myös ylläpitää kulttuurin infrastruktuuria ja vastaa taide- ja kulttuurilaitoksista. Kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävänä on tukea ja edistää tuotekehitystä luovan talouden ja kulttuurituotannon alalla sekä edistää näiden liiketoimintaa sekä vientiä. Ulkoasiainministeriön alaisuuteen kuuluu julkisuusdiplomatia, ja osana sitä ministeriön tehtävänä on tukea kulttuurin tiedotusta ja verkottumista. (Koivunen 2004, 45.)

Kulttuuri-instituutteja on yhteensä 17 ja ne toimivat lähes 70 maan alueella. Pohjois-Amerikassa toimii ainoastaan Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti, ja sen toimialaan kuulu suomalaisen kuvataiteen, arkkitehtuurin ja muotoilun näkyvyyden edustaminen niin New Yorkissa kuin koko Pohjois-Amerikassa. Osana toimintaansa instituutti tarjoaa asiantuntija- ja neuvontapalveluja amerikkalaisille ja suomalaisille taiteen alan toimijoille. (Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2014.) Kaikkeen kulttuurivaihtoon hyvä yhteistyökumppani on myös ulkoministeriön viestintä- ja kulttuuriosasto yhdessä opetusministeriön kansainvälisen osaston kanssa (Hytti 2005, 143).

Niinikoski & Kiiski (2007) olivat kysyneet edustustoilta ja instituuteilta suomalaisen kulttuuriviennin kehittämiskohteita. Instituuttien huomion olivat kiinnittäneet muun muassa verkostoitumisen tarve asemamaan kulttuuritoimijoiden kanssa sekä verkostoituminen myös kotimaassa suomalaisten toimijoiden kesken. Asemamaassa olisi verkostoitumisen lisäksi parannettava suomalaisten toimijoiden yhteistyötä keskenään. Markkinointia, liiketoimintaosaamista sekä kulttuurivientiä koskevaa koulutusta olisi syytä kehittää sekä tuotteistaa kulttuuria pidemmälle. Edustustot halusivat kiinnittää

huomiota Suomi-kuvan vahvistamiseen sekä siihen, että kulttuuria hyödynnettäisiin julkisdiplomatiassa. Lisäksi kulttuuritoiminnan luovaa ydintä olisi vahvistettava ja vientituloja lisättävä. (mt. 2007, 20.)

Vientitoimintaa aloittavat yritykset kaipaisivat nykyistä enemmän tukea, tuotekehittelyä sekä kasvun rahoitusta. Kulttuuriviennin osalta valtion ”työkalupakissa” on edelleen täydentämisen varaa, sillä se ei vastaa täysin alan yritysten tarpeisiin. Tilanne on tällainen huolimatta siitä, että valmisteluryhmän esitysten mukaisia toimia on tehty ja kulttuuriviennin kehittämiseen on panostettu entistä huolellisemmin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 10.) Rahoituksen puolesta haasteina ovat byrokraattiset rakenteet sekä tukien jakaminen vuosi kerrallaan. Tästä syystä tukea tarvitsevien on vaikeaa olla osana pitkäjänteistä kansainvälistä toimintaa tai sitoutua suuriin messuihin, vaikka ne ovatkin tärkeitä ponnistuksia kulttuuriviennin suhteen. (Koivunen 2004, 45.)

3.4 Toimintaperiaatteita Suomessa ja maailmalla

Perinteisesti kulttuurivientiä on harjoitettu Pohjoismaihin, Venäjälle, Saksaan, Englantiin, Ranskaan sekä Japaniin. Vuonna 2004 on ajateltu merkittäviksi alueiksi nousevan EU:n uusien jäsenmaiden lisäksi lähialueet sekä Venäjä, Kiina ja Intia. (Koivunen 2004, 22.) Kulttuuriviennin suhteen markkinat ovat kuitenkin erilaiset maasta riippuen, osassa maista markkinat ovat kypsät ja osassa ne ovat kehittymässä. Markkinat ovat yhä kehittymässä esimerkiksi EU:n uusien jäsenmaiden osalta, ja näihin olisi myös Suomen kannattavaa panostaa. Kypsät markkinat ovat vahvojen kulttuuriviejien kuten Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian alueilla, eikä Suomella pienenä maana ole suuria mahdollisuuksia näillä markkinoilla. (Koivunen 2004, 111.)

Ministeriön tukien jakamiseen on erilaisia perusteita ministeriöstä riippuen. Opetusministeriön tuet ovat epäkaupalliselle taiteelle, mutta kauppa- ja teollisuusministeriön tuen saamiseksi toiminnan on oltava liiketaloudellisesti kannattavaa. (Koivunen 2004, 45.) Taloudellisesti merkittäviä ovat myös kulttuurivierailukohteen paikalliset rahastot ja säätiöt, joista voi saada lisätietoa paikallisilta ammattilaisilta (Hytti 2005, 144).

Kulttuuriviennissä merkittävin tukimuoto ovat valtionavustukset. Nekin ovat ainoastaan vientiä aloittaville yrityksille, sillä avustusten ei ole tarkoitus olla vientiä jo harjoittavien yritysten tukemista varten. Yritykset kaipaisivatkin laina- ja pääomitusväli-

neitä toimintaansa. Suomen yrityspalvelujärjestelmällä ja kulttuurialan yrittäjillä on vielä oppimista toisistaan, sillä alan yrittäjät kokevat yrityspalvelun rahoituksen olevan raskasta hakea eivätkä ne täysin vastaa tarpeita. Yrityspalvelujärjestelmän asiantuntijoiden puolestaan pitäisi päästä perehtymään kulttuurin toimialojen ansaintalogiikkaan. (Opetusministeriö 2007, 10.)

Kulttuuri-instituutit edistävät Suomen kulttuuria ja yhteistyösuhteiden muodostamista pitkäjänteisesti. Niiden tehtävänä on toimia välittäjänä Suomen ja asemamaan välillä yhdistäen avainhenkilöitä ja mielipidevaikuttajia. Kulttuuriviennin kohdalla instituutit ottavat vastuuta tiedotuksesta sekä toimijoiden verkostoitumisesta, hankkeissa tukemisesta ja yhteydenpidosta niin paikallisiin kuin suomalaisiinkin toimijoihin. (Niinikoski & Kiiski 2007, 8.)

Pohjoismaissa merkittävä rahoittaja teatteriyhteistöissä on NordScen. Tämä pohjoismainen näyttämötaiteenkeskus avustaa vuosittain kansainvälisiä teatterivaihtoprojekteja. Mukana on Pohjoismaiden lisäksi myös Baltian maat sekä Luoteis-Venäjä. Pohjoismainen kulttuurirahasto puolestaan avustaa hankkeissa, joihin osallistuu Pohjoismaista tai niiden itsehallintoalueilta (Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti) vähintään kolme tekijää. Pohjoismaiden yhteistyön kattavan rahaston lisäksi kaikilla Pohjoismailla on kahdenvälisiä rahastoja, joista suurin on suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto. (Hytti 2005, 145.) Vuorovaikutusta tapahtuu kansainvälisesti nykyään kasvavissa määrin myös epävirallisesti suoraan yksilöiden ja yhteisöiden kesken, ilman että toiminta on valtiollisesti ohjattua (Koivunen 2004, 29–30).

Koivunen (2004, 92, 45) esittelee raportissaan kulttuurivientiä edistäviä toimenpideehdotuksia. Mikäli ehdotusten mukaan toimittaisiin, kulttuuriviennille perustettaisiin neuvontapiste ja korkeatasoisille ja vientikelpoisille esityksille taattaisiin vientitakuu, vaikka niitä ei olisi vielä kutsuttukaan vierailulle. Ehdotus vientitakuusta on Koivusen mukaan eräissä maissa toimivaksi osoittautunut järjestelmä. On myös muistettava, etteivät taitelijat ole ainoita toimijoita, jotka tarvitsevat tukea matkoihin ja verkottumiseen vaan yhtä lailla esimerkiksi tuottajat ja kulttuuriyrittäjät ovat tukea vailla.

Yhdysvalloilla on ylivoimainen valta-asema maailmassa sekä poliittisen että taloudellisen voimansa vuoksi, mutta myös koska se on kaupallisen kulttuurin supervalta. Kulttuuri ja viihde muodostavat 7,8 % Yhdysvaltojen bruttokansantuotteesta ja on

suurin osuus maan viennistä. Koko luovan toimialan arvo oli Yhdysvalloissa vuonna 2000 triljoona dollaria ja on tästä syystä suurin markkina-alue toimialalla. (Koivunen 2004, 120.) Yhdysvaltain patenttivirasto (*US Patent Office*) on sitä mieltä, että tulevaisuuden talouskasvu tulee perustumaan luovaan talouteen (Koivunen 2004, 110). Suomessa kulttuurin taloudellinen merkitys on EU:n suurimpia ja 2000-luvulla kulttuurin osuus bruttokansantuotteesta on ollut 3,1–3,3 % (Tilastokeskus 2009).

Myös Yhdysvalloissa valtio tukee kulttuurivientiä. Paikallisella ulkoministeriöllä on monia ohjelmia joilla amerikkalaista taidetta on tarkoitus tehdä tunnetuksi ulkomailla. Esiintyville taiteilijoille on rahasto, joka tukee muusikoita, tanssijoita sekä teatterialan ammattilaisia, jotta he voivat osallistua kansainvälisiin tapahtumiin. Poliittisena päämääränä kulttuuriviennissä on amerikkalaisten arvojen edistäminen. (Koivunen 2004, 120–121.)

Yhdysvalloissa ammattimaista, voittoa tavoittelematonta (*not-for-profit*) teatteria tukee myös *Theatre Communications Group*. Sen tehtävänä on vahvistaa, hoivata ja promotoida amerikkalaista teatteria. *Theatre Communications Group* tarjoaa jäsenilleen verkottumis- ja tiedonrakentamismahdollisuuksia erilaisten konferenssien, tapahtumien ja tutkimusten avulla ja myöntää vuosittain lähes 2 miljoonaa dollaria (noin 1,65 miljoonaa euroa) yhdysvaltalaislähtöisille teatteriryhmille sekä yksittäisille taiteilijoille. (*Theatre Communications Group* 2014.)

Theatre Communications Groupilla on *The Global Connections* -ohjelma, joka on heidän suunnittelemansa ja jota The Andrew W. Mellon Foundations rahoittaa. Ohjelmassa on kaksi erilaista vaihtoehtoa, *on the road* sekä *in the lab* -avustukset. *On the road* -avustuksia jaetaan 12 kappaletta ja ne ovat suuruudeltaan 5000 dollaria (noin 4 160 euroa). Näillä avustuksilla on tarkoitus luoda mahdollisuuksia kulttuurivaihtoon ja kansainväliseen verkostoitumiseen kollegoiden kesken. *In the lab* -avustuksia myönnetään rahallisesti sama määrä, yhteensä 60 000 dollaria, mutta niitä myönnetään määrällisesti vain puolet *On the road* -avustuksiin verrattuna. Näiden avustusten tarkoituksena on mahdollistaa jo olemassa olevia kansainvälisiä yhteistyökuvioita tarjoamalla residenssejä, jotka edistävät kehittelyä tai tutkivat mahdollisuuksia, jotka johtavat tuotantoon asti. (*Theatre Communications Group* 2014.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, -MENETELMÄ JA AINEISTO

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävänäni on tarkastella kesäteatterituotannon mahdollisuuksia kehittyä kulttuurivientituotannoksi. Olen valinnut tapaustutkimuksen kohteeksi Suomen Kesäteatteri Oy:n *On Kesäyö* – näytelmän viennin Floridan Suomi-talolle. Näytelmän kanssa vierailtiin Yhdysvalloissa vuodenvaihteessa 2013–2014. Tavoitteena on kehittämissuunnitelman avulla helpottaa mahdollisia tulevia kulttuurivierailuja sekä pohtia organisaation halua laajentaa toimintaansa kulttuuriviennin puolelle. Kehittämissuunnitelmassa otetaan huomioon ensimmäisestä kulttuurivierailusta opitut asiat.

Rajasin kehittämissuunnitelman koskemaan teatterivierailun järjestelyitä, vaikka matkasta olisi saanut varmasti opinnäytetyön keskittymällä pelkästään teknisen puolen järjestämiseen Yhdysvaltoihin teatterivierailua varten. Työssä puhutaan viennin sijaan vierailusta, sillä vienti nähdään vierailua toistuvampana kokonaisuutena. Lisäksi Suomen Kesäteatteri Oy puhuu itsekin Floridassa käymisestä vierailuna.

Opinnäytetyön oli alun perin tarkoitus olla toiminnallisempi, ja tehtävänä olisi ollut osallistua uuden teatterivierailun järjestelyihin ja käytännön toteutukseen kesän 2014 tuotannon kanssa. Näytöskauden edetessä selvisi kuitenkin, ettei vierailu ulkomaille tule toteutumaan, joten myös työn aihetta muutettiin teoreettisempaan suuntaan. Tuotantoyhtiöllä kuitenkin oli, ja on edelleen kiinnostusta jatkaa ulkomailta vierailua. Halusin selvittää, näkeekö Suomen Kesäteatteri Oy tarpeellisenä kehittää vierailuja viennin suuntaan, kun kiinnostusta ulkomaille menemiseen kuitenkin on.

4.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Valitsin yhdeksi tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun, jotta vastauksista on mahdollista esittää lisäkysymyksiä ja jottei lomakehaastattelu rajoita vastausten suuntaa tai määrää. Tämä haastattelutapa antaa mahdollisuuden tarkentaa saatuja vastauksia sekä käsitellä asioita aihepiireittäin. Näin voidaan jättää kysymättä sellaiset kysymykset, joihin on tullut vastaus jo aiempien kysymysten vastauksissa.

Muotona teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Tarkkaa järjestystä tai kysymysten muotoa ei etukäteen ole, mutta aihepiirit ovat tiedossa. Teemahaastattelua käytetään tutkimusmenetelmänä sekä kvalitatiiviseen että kvantitatiiviseen tutkimukseen ja saatua aineistoa voidaan analysoida ja tutkia eri tavoin. Haastattelun valintaan löytyy useita syitä ja niitä voi olla esimerkiksi vähemmän tunnettu tai tuntematon alue, jolloin tutkija ei voi tietää etukäteen vastausten suuntia tai ne voivat olla laajempia kuin osataan ennakoida. Vastaajan puheet voidaan haluta sijoittaa laajempaan kontekstiin tai vastauksia voidaan haluta selventää tai syventää. Kasvotusten haastateltaessa voidaan myös pyytää perusteluja esitellyille mielipiteille ja käyttää lisäkysymyksiä tarpeen mukaan. (Hirsjärvi 2009, 205, 208.)

Haastattelun eduiksi voidaan lukea joustavuus aineistoa kerätessä, mikä mahdollistaa etenemisen tilanteen mukaan ja vastaajat huomioon ottaen. Esimerkiksi haastatteluaiheiden uudelleenjärjestäminen on mahdollista ja haastateltavat voidaan tavoittaa aineiston täydentämistä varten myöhemminkin. Etujen lisäksi haastatteluun liittyy myös heikkouksia. Haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, jolloin luotettavuus heikkenee tai haastateltava saattaa kokea haastattelun itseään pelottavaksi tilanteeksi. (Hirsjärvi 2009, 204–206.)

Teemahaastattelussa selvitän Suomen Kesäteatteri Oy:n tuottajan ja vientituotannosta pääasiassa vastanneen Mervi Paavilaisen sekä ohjaaja-käsikirjoittaja Heikki Paavilaisen mietteitä matkan järjestämisestä, sen onnistumisesta sekä kehittämiskohteista. Haastattelukysymysten avulla oli tarkoitus taustoittaa paitsi matkaa, myös Suomen Kesäteatteri Oy:n historiaa. Teatterivierailusta oli tarkoitus selvittää onnistumiset, kehittämiskohteet sekä Suomen Kesäteatteri Oy:n kiinnostuksen kehittää teatterivierailua tulevaisuudessa kulttuuriviennin suuntaan. Kehittämistä koskevat kysymykset liittyivät matkan järjestelyiden lisäksi myös tulevaisuuteen, kuten genre-valintaan sekä vierailuihin ulkomailla sekä kotimaassa (Liite 2).

Tapaus-, eli case-tutkimuksen avulla saadaan hankittua hyvää taustainformaatiota esimerkiksi ryhmistä tai yhteisöistä. Tavallisesti tapaustutkimuksessa tutkitaan jotakin sosiaalista kohdetta kuten yksilöitä tai ryhmiä ja tarkemmin esimerkiksi näiden taustat tai ympäristötekijöitä (Case-tutkimus 2014). Tapaustutkimuksen tarkoituksena on saada tarkkaa tietoa valitusta kohteesta eikä siinä tule pyrkiä yleistettävyyteen. Tutkimuksessa voidaan kuitenkin puhua myös yleisesti tapauksista (case), joilla tarkoite-

taan yksittäisiä tutkimuskohteita ja näistä muodostuvaa tutkimuksen keskiötä. (Tapaustutkimus 2014.)

4.3 Tutkimusmenetelmänä kysely

Lomakekyselyllä on mahdollista kerätä tietoja esimerkiksi tosiasioista, tiedoista, asenteista ja mielipiteistä. Näiden lisäksi vastaajia yleensä taustoitetaan kysymällä muun muassa koulutusta ja ikää. Tosiasioita on kysyttävä yksinkertaisilla kysymyksillä ja vastausvaihtoehtojen on hyvä olla joko avoimia tai monivalintatyyppejä. Mielipiteitä voidaan selvittää Likert-tyyppisillä asteikkolisilla mittareilla, vastausvaihtoehdot eri mieltä – samaa mieltä -tyylisesti. (Hirsjärvi 2009, 197.)

Kyselyaineiston keräämiseen on kaksi päätapaa, posti- ja verkkokysely sekä kontrolloitu kysely. Posti- ja verkkokyselyn etuina ovat nopeus ja vaivaton aineiston saanti. Ongelmana on kato, jonka suuruuteen vaikuttavat vastaajajoukko sekä tutkimuksen aihepiiri. Valikoimattomien joukkojen todennäköinen vastausprosentti on 30–40 prosenttia. Jos vastaajina on jokin erityisryhmä ja kyselyn aihe on heidän kannaltaan tärkeä, vastausprosentti voi hyvin olla korkeampi kuin valikoimattomalle joukolle lähetetyssä kyselyssä. Karhuamalla, eli muistuttamalla vastaamisesta vastausprosentti voidaan nostaa 70–80 prosenttiin. Karhuaminen tehdään usein kahdesti, jälkimmäisellä kerralla mukana lähetetään vielä vastauslomake uudelleen. (Hirsjärvi 2009, 196)

Kadon lisäksi kyselytutkimuksen heikkoutena on pinnallisena pidetty aineisto sekä se, että tutkimuksia pidetään teoreettisesti vaatimattomina. Kyselytutkimuksessa ei myöskään voida olla varmoja vastaajan suhtautumisesta kyselyyn, siitä pyrkivätkö he vastaamaan rehellisesti ja näkemään vaivaa vastaamiseen. Väärinymmärryksiä on vaikea hallita eikä voida olla varmoja kuinka onnistuneita vastaajille annetut vastausvaihtoehdot on ollut. Huonona puolena voi olla myös se, ettei tiedetä kuinka syventyneitä vastaajat ovat aiheeseen josta kysymyksiä esitetään. Kysely vaatii myös tutkijalta paitsi tietoa myös aikaa, jotta saadaan hyvä lomake. (Hirsjärvi 2009, 195.)

Monivalintakysymysten vastaukset eivät ole yhtä vaihtelevia kuin avointen kysymysten ja vastaukset ovat tästä syystä vertailukelpoisia. Kysymykseen vastaavan pitää lähinnä tunnistaa asia muistamisen sijaan jolloin vastaaminen käy helpommin. Monivalintakysymyksistä saatavien vastausten käsittely ja analysointi tietokoneella on avoi-

miin verrattuna helpompaa. Vastausvaihtoehtona tulisi tarjota myös ”ei mielipidettä” – mahdollisuus, sillä vastaajalla ei pitäisi olettaa olevan käsitystä tai mielipidettä. Hirsjärven (2009) mukaan on havaittu ihmisten vastaavan, vaikka ei olisikaan kantaa asiaan. Mikäli lomake antaa vaihtoehdon olla valitsematta valmiista mielipiteistä, 12–30 prosenttia vastaajista valitsee ”ei mielipidettä”. (mt. 2009, 201–203.)

Avoimiin kysymyksiin vastaajat saavat kertoa omin sanoin ja osoittaa tietämyksensä, sen sijaan että kyselyn täyttäjälle ehdotettaisiin valmiita vastauksia. Vastauksista voi käydä ilmi asiat jotka ovat merkityksellisiä vastaajalle ja niistä on mahdollista tunnistaa motivaatioon liittyviä asioita. Avoimet kysymykset ovat edellytys monivalintatehtävien vastausvaihtoehtojen kehittelyyn ja helpottavat monivalintatehtävistä saatujen eriävien vastausten tulkinassa. (Hirsjärvi 2009, 201.)

Kysely toteutetaan verkkokyselynä Webropol -järjestelmällä ja se lähetetään vastattavaksi Floridan vierailuun osallistuneelle työryhmälle. Keräämällä aineistoa sekä haastattelulla että kyselyllä saadaan näkemykset sekä järjestävältä taholta että matkalle osallistuneelta työryhmältä. Lähetin linkin kyselyyn yhdeksälletoista työryhmän jäsenelle ja matkalla olleista vain matkanjohtajana toiminut Mervi Paavilaisen ei ollut sähköpostilistalta.

Kyselyllä on tarkoitus selvittää pääasiassa työryhmän mielipiteitä Floridan teatterivierailusta ja sen järjestelyistä. Kyselyssä selvitetään vastaajien taustoja teatterin tekemisestä. Vastaajilta ei kysytä heidän ikäänsä tai esimerkiksi työtehtävää *On kesäyö* -projektin työryhmässä, sillä vastaukset näihin kysymyksiin olisivat erotelleet merkittävästi pientä vastaajaryhmää ja osa vastaajista olisi voinut tulla tunnistetuksi niiden perusteella. Mielipiteiden lisäksi osalla kysymyksistä selvitettiin koko ryhmää koskeneita tosiasioita, kuten matkasta tiedottamista. (Liite 1.)

4.4 Aineisto

Jo kyselyn ja haastattelun kysymyksiä tehdessä teemoittelin niitä SWOT-analyysin mukaisesti. SWOT on lyhenne englanninkielisistä sanoista Strengths, Weaknesses, Opportunities sekä Threats, suomeksi vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Nämä jaetaan vielä sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Kaksi ensin mainittua ovat sisäisiä tekijöitä ja kaksi jälkimmäistä ulkoisia tekijöitä. (Opetushallitus 2014.) Kysy-

mykset kyselyssä ja haastattelussa keskittyivät lähinnä sisäisiin tekijöihin eli vahvuuksiin ja heikkouksiin. Kehittämissuunnitelmassa oli mielestäni viisasta keskittyä sisäisiin tekijöihin, sillä ulkoiset tekijät määrittyvät osittain esimerkiksi sen mukaan, mihin maahan ja millaiseen ajankohtaan teatteriesityksen kanssa lähdetään. Vaikka mahdollisia tulevia kohteita onkin mietitty, mitään ei ole päätetty. Tästä syystä paikkakohtaisia mahdollisuuksia ja uhkia ei voida ottaa huomioon.

Haastattelussa oli tärkeätä selvittää Floridan vierailuun liittyvien asioiden lisäksi myös Suomen Kesäteatteri Oy:n toimintaa ja yrityksen historiaa. Näitä asioita oli selvitettävä, sillä itse yrityksestä tai aiempien vuosien näytelmistä ei lehtiartikkeleita lukuun ottamatta juuri ole kirjallista tietoa saatavilla. Yrityksen toimintaa koskevia kysymyksiä kertyi lopulta melko paljon, ja osan niistä olisikin voinut jättää pois. Jälkikäteen ajateltuna haastattelu olisi voinut olla viisasta tehdä kahdessa osassa. Toisella kertaa olisi keskittynyt Suomen Kesäteatteri Oy:hyn ja toisella kertaa itse Floridan vierailuun ja siihen liittyviin asioihin.

Haastattelun aineistosta oli tarkoitus saada selville millaiset asiat järjestelyissä olisi syytä pitää ennallaan ja mitkä asiat kaipaisivat tulevissa vierailu- tai vientisuunnitelmissa erityisesti huomiota. Asioiden esille nostamisen lisäksi ajatuksena oli tarjota ratkaisuehdotuksia kehitettäviin asioihin. Kyselyn vastauksilla oli lähinnä tarkoitus selvittää oliko mukana ollut työryhmä samaa mieltä vierailun onnistumisista ja kehittämiskohteista, ei keskittyä pelkästään heidän näkemyksiinsä.

Haastattelun lisäksi aineistoa kerättiin kyselyllä. Aikaa kyselyn vastaamiseen oli kaikkiaan noin puolitoista viikkoa. Viikko lähettämisen jälkeen vastauksia oli kertynyt kuusi kappaletta, siis hieman yli 30 % oli vastannut. Tämä tarkoitti sitä, että kaikki eivät kuitenkaan olleet vielä vastanneet, joten lähetin muistutusviestin, kun vastausaika oli vielä viisi päivää. Määräaikaan mennessä vastauksia tuli yhteensä 9 kappaletta ja ne edustavat 47 prosenttia työryhmästä. Jotta ajatus kyselyn vastauksista haastatteluaineistoa tukevana materiaalina olisi toteutunut parhaiten, haastattelu olisi pitänyt tehdä ensin ja kysely vasta sen jälkeen.

5 TOIMINNAN KANSAINVÄLISTYMINEN

5.1 Floridan vierailun vahvuudet

Vierailun suunnittelussa ja toteutuksessa oli isona vahvuutena Paavilaisten aiempi kokemus teatterin kanssa ulkomailla vierailusta. Heikki Paavilainen on kiertänyt 80-luvulla useassa Euroopan maassa sekä silloisessa Neuvostoliitossa KOM-teatterin kanssa. Teatteri Eurooppa Neljän kanssa Paavilaiset kävivät Ruotsissa ja Saksassa seuraavalla vuosikymmenellä. Eri teattereiden kanssa kiertämisen lisäksi Paavilaiset ovat matkustaneet muutenkin paljon. (Paavilainen, H. 2014.) Vierailukohteesta Floridasta voitiin kysyä tietoa etukäteen, sillä muutama työryhmän jäsen viettää vuosittain aikaa Floridassa ja paikka oli heille tuttu. Suomi-talon lisäksi he pystyivät avustamaan matkaohjelman suunnittelussa sekä tarvittavien tavaroiden, kuten soitinten, hankkimisessa. (Paavilainen, M. 2014.)

Kyselyn vastauksissa erityisen hyvin onnistuneiksi asioiksi useampi vastaaja listasi ”kaikki järjestelyt”, ”matka onnistui kaiken kaikkiaan hyvin”, ”suurin osa asioista” sekä ”mielestäni kaikki onnistui hyvin”. Myös ”yhteisolo poissa ’sorvin äärestä’ ” mainittiin sekä erinomainen yhteishenki vielä erikseen. Haastattelussa hyvä yhteishenki ja ihana työryhmä tulivat mainituksi useampaan kertaan ja yleisesti työryhmästä ja matkasta keskusteltaessa Paavilaiset puhuivat molemmista todella lämpimään sävyyn.

Opetus- ja kulttuuriministeriön raporteissakin vahvuudeksi listattu teknologiaosaaminen oli vahvuus myös Suomen Kesäteatteri Oy:n vierailussa, sillä koko produktion tarvitsema tekninen laitteisto järjestettiin paikanpäälle Floridaan Suomesta käsin. Kyselystä selvisi myös, että hyvien kontaktien avulla asia onnistui ja ”Homma meni ns. ”110 % maaliin”. Kokonaisuudessaan toimiva ja osaava työryhmä oli tärkeä osa vierailun järjestämistä. Teknikon lisäksi töitä ennen matkaa teki Suomesta käsin myös muun muassa graafikko, joka muokkasi kesäteatterikaudelle tehdyn käsiohjelman sopimaan myös Amerikassa käytettäväksi.

On Kesäyö -näytös esitettiin Suomi-talolla kaksi kertaa. Molemmat esitykset olivat loppuunmyytyjä ja saatu palaute oli pelkästään positiivista. Musikaali oli genrevalintana onnistunut, ”täydellinen sinne, mutta olihan se täydellinen kesäkin.” (Paavilainen,

M. 2014.) Koska suomalainen kesäteatteriesitys esitettiin suomalaiselle yleisölle, yleisesti ottaen haasteeksi nähty huonosti muissa maissa ymmärretty ”liian suomalainen teatteri” ei aiheuttanut haasteita tähän vierailuun.

5.2 Floridan vierailun haasteet

Koska Suomen Kesäteatteri Oy on toteuttanut yhden teatterivierailun sekä kysely että haastattelu koskivat tietenkin vain yhtä vierailua. Vastaukset keskittyivät lähinnä matkan järjestelyiden onnistumisiin ja kehittämiskohteisiin, eli kuinka käytännönjärjestelyjä voidaan kehittää. Vastaajilta tiedusteltiin, näkevätkö he tarpeellisena teatterivierailuiden kehittämisen eteenpäin kulttuurivientiin. Paavilaisten haastattelussa selvisi, että vierailuja saatetaan lähteä kehittämään viennin suuntaan mahdollisesti tulevaisuudessa, mutta tällä hetkellä aikaa sen toteuttamiseen ei löydy tarpeeksi.

Yksi matkan järjestämisestä hankaloittavista asioista oli sopivan ajankohdan löytäminen. Kesän 2013 näytösten loputtua työryhmän jäsenillä alkoi kullakin työt tahoillaan, eikä matkaa siksi voitu järjestää milloin tahansa. Työryhmän lisäksi ajankohdan oli sovittava myös Suomi-talolle ja kaikki asiat oli saatava järjestettyä vierailuun mennessä. Puhelut Amerikan ja Suomen välillä osuivat ”hassuihin aikoihin” aikaeron takia. (Paavilainen, M. 2014).

Ainoastaan yksi vastaaja yhdeksästä oli sitä mieltä, ettei vierailujen kehittäminen pysyväksi käytännöksi ole kannattavaa, sillä ”ulkosuomalaisten määrä on hyvin rajallinen kun esityskielenä on suomi.” Rajalliset katsojamäärät ovatkin yksi yleisesti tiedostetuista viennin haasteista ja se on hyvä ottaa huomioon mahdollisia matkoja suunniteltaessa. Mervi Paavilainen (2014) ei näe todennäköisenä, että esityksiä lähdetäisiin tulevaisuudessakaan viemään paikkoihin, joissa niitä ei voisi esittää suomenkielillä. Ainoa syy ei ole itse kieli vaan se, että esityksen on oltava suunnattu sille yleisölle jolle sitä esitetään. (mt. 2014.)

Runsaasti hajontaa vastauksissa oli myös tiedusteltaessa käytiinkö kokemuksia yhdessä läpi matkan jälkeen. Yhdeksästä vastaajasta yhden kanssa kokemuksia oli käyty läpi, se oli hänen mielestään ollut tarpeellista. Neljä vastaajista ei osannut sanoa käytiinkö niitä läpi, ja neljän vastaajan kanssa kokemuksia ei ollut käyty läpi. Näistä neljästä kahden mielestä se ei edes olisi ollut tarpeellista ja kaksi olisi nähnyt sen tarpeel-

lisena. Mervi Paavilainen (2014) itse sanookin, ettei kokemuksia reissusta palaamisen jälkeen käyty läpi, sillä reissussa vietettiin yhteistä aikaa viimeisenä matkapäivänä. Lisäksi suurin osa työryhmästä matkusti Amerikasta Frankfurtin kautta takaisin Suomeen. (Paavilainen, M. 2014).

Kaikki kyselyyn vastanneista eivät osanneet sanoa, millaisiin asioihin suunnittelussa ja toteutuksessa olisi jatkossa kiinnitettävä huomiota. Kuten jo väittämiä arvioidessa kävi ilmi, osa vastaajista olisi toivonut lisää vapaa-aikaa matkan aikana, ja sama asia kävi vielä avoimessakin vastauksessa ilmi. Kolme vastaajaa toivoi vierailuja olevan jatkossakin ja yksi vastaaja kiinnitti huomiota kohteeseen, toivoen niitä ”muuallekin kuin Floridaan.” Muutama vapaapäivä, ”että olisi vaan saanut olla” olisi ollut haastattelun perusteella myös Paavilaisten mieleen (Paavilainen, M. 2014). Vastaajien ajatukset vierailuiden tulevaisuudesta osuu hyvin yhteen Paavilaisten ajatukseen tulevaisuudesta.

Kyselyssä yksittäisinä huomioina nousivat esiin istumajärjestys lentokoneessa, jossa ”olisi mukavampi matkustaa ryhmänä” sekä yhteisen tapaamisen järjestäminen ”muutama viikko ennen matkaa, aikataulun läpikäyminen, mahdollisuus kysyä jos jotain epäselvää.” Matkan suunnittelun ja toteutuksen onnistuminen nousi esiin myös kehittämiskohteita kysyttäessä. Suoranaisten kehujen lisäksi toiveet jatkoa ajatellen kuulosivat sekä perustelluilta että järjestettävissä olevilta. Lentokoneen istumajärjestyksestä oli puhetta myös haastattelussa ja Paavilaiset olivat yhtä mieltä asiasta. Lentokoneessa olisi ollut mukavampi istua ryhmänä, mutta tämä oli asia, johon he eivät voineet vaikuttaa (Paavilainen, M. 2014).

Kulttuurierot tuovat omat muuttujansa järjestelyihin. Floridan matkassa erot tulivat ilmi lähinnä raha-asioissa ja kulkemisissa. Hotellimajoituksia ei maksettu etukäteen ja öiden hinta vaihteli dollarin kurssin mukaan. Lisäksi käteistä piti olla jatkuvasti jotta tippien antaminen oli mahdollista. Yllättäviä kuluja muodostui paikanpäällä tippien lisäksi myös autovuokrista, sillä jalkaisin kulkemisen sijaan paikasta toiseen siirryttiin autolla. (Paavilainen, M. 2014.)

5.3 Kansainvälistymisen edellytyksiä

Kansainvälisen kulttuuriyhteistyön tärkeiksi osaamisalueiksi on nostettu esimerkiksi budjetointi, kielitaito, suvaitsevaisuus, kyky hallita montaa asiaa yhtä aikaa, taito neuvotella ja toimia työryhmässä sekä niin kansallisen kuin kansainvälisenkin tason projektien suunnittelun ja organisoinnin taidot. Myös aivan perusliiketoimintavalmiudet voidaan nähdä kansainvälisen työskentelyn ydinosaamisena. (CUPORE 2007, 9.) Kansainvälisessä projektissa toimimista lukuun ottamatta – perusliiketoimintavalmiuksien johdolla – nämä luetellut osaamisalueet tulevat tarpeeseen kotimaassa toimiessaankin. Kielitaidon merkitystä ei myöskään voi kotimaassa toimiessaan unohtaa. Liiketoiminnan toimivuudesta kotimaassa lienee siis jotakin pääteltävissä. Täysin toimimattoman liiketoiminnan pohjalta tuskin kannattaa lähteä kansainvälistymään, kotimaassa toimivan liiketoiminnan voisi nähdä jonkinlaisena takuuna tekemisen sujuvuudesta.

Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö vaatii myös taitoa verkostoitua, toimintamahdollisuuksien ja -kanavien tuntemusta, viestintätaitoja, kuten kulttuurienvälistä viestintää ja sosiaalisia taitoja, avoimuutta erilaisuudessa sekä suvaitsevaisuutta ja kunnioitusta ja projektinjohtamisen ja -hallinnan taitoja. (CUPORE 2007, 10.) Vaikka osa taidoista, kuten verkostoituminen, olisikin hallussa kotimaassa, kaikessa tekemisessä ei voi mennä saman kaavan mukaan ulkomailla. Toimintakanavat ja kulttuurienvälinen viestintä vaatinevat ainakin erikseen perehtymistä, eikä verkostoitumisessakaan ole avusta haittaa.

5.4 Tulevaisuuden kulttuurivienti

Kaikkiaan työryhmää edustaneet vastaajat vaikuttavat olleen erittäin tyytyväisiä vierailuun. Kahdeksan yhdeksästä vastaajasta lähtisi uudelleen vastaavanlaiselle matkalle, ainoastaan yksi vastaaja ei osannut sanoa lähtisikö uudelleen. Yleisesti matkan suunnittelu ja toteutus sai hyvää palautetta osakseen ja vastaavanlaisia matkoja toivottiin lisää tulevaisuudessakin. Kahdeksan vastaajaa oli sitä mieltä, että Suomen Kesäteatteri Oy:n kannattaisi kehittää ulkomaan vierailuja pysyväksi käytännöksi.

Myönteisyyttä perusteltiin yleisesti positiivisella kokemuksella, sen merkityksellä Suomelle (”Tärkeää Suomelle”), sekä sillä, että sen kautta tulee hienoja kokemuksia

paitsi esiintyjille myös katsojille. Kaksi vastaajaa oli ottanut sekä esiintyjän että katsojan näkökulman huomioon perusteluissa. Matkailun nähtiin avartavan ja yksi vastaajista koki, että pysyvänä käytäntönä ulkomaanvierailu voisi houkutella ”paljon ammatinäyttelijöitä ja muuta työryhmää töihin kyseiselle firmalle”. Tämä kuuluu toteutuneen ainakin jo sen henkilökunnan keskuudessa, joka on Suomen Kesäteatteri Oy:llä työskennellyt. Mervi Paavilainen on kuullut, että sama henkilökunta olisi mielellään tulossa uudelleen ja uudelleen. (Paavilainen, M. 2014.)

Kysyttäessä mitä Mervi Paavilainen reissusta muuttaisi, selvisi, että toimikunta olisi pitänyt perustaa. Tällä tavalla muusikoita koskevat asiat olisi voitu sopia yhden ihmisen kanssa, sen sijaan, että samoja asioita tiedustellaan usealta ihmiseltä. Sama olisi tehty yhtäläillä näyttelijöiden ja tanssijoiden kanssa. Lisäksi toimikunnassa olisivat olleet maskeeraaja sekä Heikki ja Mervi Paavilainen. Itse liittäisin työryhmään myös teknisestä puolesta vastaavan ihmisen. Vastuuta olisi saatu jaettu ja yhteydenpito olisi tällä tavoin helpottunut. Työryhmästä esitetyn toiveen mukaisesti muutama viikko ennen matkalle lähtemistä järjestettäisiin yhteinen tapaaminen, jossa matka käytäisiin läpi ja kaikilla olisi mahdollista kysyä mieltä askarruttavista asioista.

Mervi Paavilaisella (2014) oli myös ajatus tietotekniikan tehokkaammasta hyödyntämisestä matkajärjestelyissä, sillä nyt ainoa yhteydenpitoväline oli sähköposti (mt. 2014). Google Drive voisi olla kokeilemisen arvoinen työkalu, jonne saa talletettua muun muassa tekstitiedostoja, videoita ja suunnitelmia. (Google 2014.) Google Drivea hyödyntämällä kaikille asioille ei tarvitsisi olla esimerkiksi erillistä excel-tiedostoa, johon tuottaja sähköpostivastausten perusteella jokaisen tiedot merkitsee, vaan kukin voisi täyttää ne itse.

Tyypillisiksi kuluiksi festivaalien kohdalla on listattu tapahtumapaikka, rekisteröintimaksut, tuotanto, rahdit, hallinto, majoitus ja eläminen, matkustaminen, pressi ja markkinointi sekä arvonlisävero. Listauksessa muistutetaan myös varautumaan odottamattomiin kuluihin. (Mäkinen & Tanskanen 2014, 33.) Myös nämä tyypilliset kulut ovat hyvin sovellettavissa teatterifestivaalin lisäksi myös muuhun kulttuurivientiin.

Jos teatteriprojektin alusta asti tiedetään, että esitystä lähdetään viemään pois alkupe-
räisestä esityspaikasta, lavasteiden rakentamisessa otetaan liikuteltavuus huomioon. Esityksessä on otettava lavastuksen lisäksi huomioon myös se, onko se ymmärrettä-

vissä ulkomailla. Kun nämä asiat otetaan huomioon, asiat sujuvat nopeammin ja helpommin, kun ne on alusta lähtien tehty vietäväksi. (Mäkinen & Tanskanen 2014, 35.) Suomen Kesäteatteri Oy:n vierailulla lavasteita ei ollut mukana lainkaan, vaikka niiden liikuteltavuus onkin otettu huomioon jo kesäteatterialueen luonteen vuoksi. Esiityksen ymmärrettävyys oli otettu huomioon, sillä tarkoitus oli nimenomaan sykähdyttää yleisöä. (Paavilainen, M. 2014.) Jotta sykähdyttäminen onnistuu jatkossakin, esityksenkin on oltava ymmärrettävissä. Jos esityksiä esitetään jatkossakin suomenkielillä suomenkieliselle yleisölle, riski ymmärtämättömyyteen on pienempi kuin vieraalla kielellä esitettäessä.

Mäkinen ja Tanskanen (2014) neuvovat, että tuotannosta riippuen voi olla taloudellisesti kannattavampaa hankkia osa esimerkiksi rekvisiitasta tai puvustuksesta vientikohteesta, eikä kuljettaa lähtömaasta mukanaan. He muistuttavat myös, ettei esitysten tarvitse festivaaliympäristössä olla täysin samanlaisia kuin ne ovat alun perin olleet, sillä se on ympäristönä ainutlaatuinen. (mts. 2014, 35.) Puvustusta oli Suomen esitykseen nähden karsittu Floridan vierailulla (Paavilainen, M. 2014). Jos aikaa kohdemaassa on tarpeeksi, karsimista helpottamaan osa puvustuksesta voitaisiin hankkia kohdemaasta.

Vierailu Floridaan järjestettiin vajaassa kuudessa kuukaudessa. Heinäkuun puolessa välissä päätettiin lähteä ja joulukuun viimeisenä päivänä suurin osa ryhmästä lensi Helsingistä Amerikkaan. (Paavilainen, M. 2014.) Mäkisen & Tanskanen työhön kuului suunnittelua ja toteutusta helpottava aikataulu teatterifestivaalia varten. Aikataulu on tehty tammikuusta syyskuuhun, kun teatterifestivaali järjestetään elokuussa. Liitteen 3 aikataulu on Mäkisen & Tanskanen aikataulusta ja Floridan vierailusta opituista asioista koottu apu tuleviin järjestelyihin.

Rekvisiitan kuljetuksessa voisi hyödyntää myös ATA carnet -tulliasiakirjaa. (Mäkinen & Tanskanen 2014, 37.) ATA carnet -tulliasiakirja on kansainvälinen tulliasiakirja, jolla voi väliaikaisesti viedä kyseessä oleviin tulliyleissopimukseen liittyneisiin maihin näyttelytavaraita, ammatinharjoittamisvälineitä ja kaupallisia tavaränäytteitä (Kauppakamari 2014). Esiintymisasujen suhteen ei tarvinnut Floridan matkalla jännittää, mutta maskeeraajan laukussa olleet irtoviikset ja muut naamioitumistarvikkeet olisivat tarkemmassa tullitarkastuksessa saattaneet vaatia selitystä (Paavilainen, M. 2014).

Mäkisen & Tanskasen (2014) mukaan suomalaiset tyypillisesti olettavat kaiken sujuvan lähes ongelmitta ja lisäävät, etteivät asiat kuitenkaan aina mene niin teatterifestiivaalin aikana. Tämän takia hyvät hermot ja kyky ylläpitää hyvää ilmapiiriä ovat lähes välttämättömiä ominaisuuksia. (mt. 2014, 51.) Vaikka tällaisista ongelmista ei ollut tietoaakaan työryhmässä tai matkanjärjestäjän puolelta, asenteen merkitys ilmapiiriin ja vierailun onnistumiseen on tärkeää ottaa huomioon.

Vierailuiden kustannusten koituessa vierailijoiden itsensä maksettavaksi ne jätetään usein tekemättä (Vuori 2013). Mervi Paavilainen sanoikin, että ”moni ei varmaan tätä matkaa olisi tehnyt, koska tiesi, että se ei tuota mitään voittoa” ja jatkoi, että ”ainut voitto oli se hyvä mieli, seikkailu ja ryhmähenki.” Hän päättää aiheesta keskustelun toteamalla, että ”on elämässä asioita, joita ei voi ajatella pelkästään rahassa.” (Paavilainen, M. 2014.)

6 PÄÄTELMÄT

Tutkimustehtävänä oli selvittää Floridaan toteutetun kulttuurivierailun onnistumisia sekä kehittämiskohteita matkalle osallistuneelta työryhmältä sekä vierailun tuotannosta vastanneilta Suomen Kesäteatteri Oy:n yrittäjiltä. Työryhmän kokemuksia vierailusta selvitettiin kyselyllä ja kokemukset olivat lähes pelkästään positiivisia eikä osalta työryhmästä löytynyt vastausten perusteella minkäänlaisia kehittämisehdotuksia. Myös Suomen Kesäteatteri Oy:n yrittäjien kokemukset olivat positiivisia ja heillä oli monipuolisia ajatuksia mahdollisten tulevien vierailuiden suhteen.

Työtäni varten haastattelin Suomen Kesäteatteri Oy:n yrittäjiä myös heidän omasta työhistoriastaan sekä yrityksen historiasta. Perehdyin työssäni myös kesäteatterin historiaan Suomessa sekä kulttuuriviennin tavoitteisiin, vahvuuksiin ja heikkouksiin Suomessa. Aineiston keruuta varten selvitin kyselytutkimuksen ja haastattelun periaatteita sekä tapojen hyviä ja huonoja puolia. Haastattelun ja kyselyn lisäksi olisi voinut olla hyvä perehtyä myös havainnoinnin periaatteisiin, sillä vaikka en osallistunutkaan Floridan vierailuun, toimin osana *On Kesäyö* -työryhmää kesän 2013 ajan. Tuona aikana tehdyillä havainnoilla olisi voinut tukea erityisesti osaa haastattelussa saaduista tiedoista.

Aineiston keruussa työryhmän ja Suomen Kesäteatteri Oy:n yrittäjien tuttuus itselle oli sekä positiivinen että negatiivinen asia. Suomen Kesäteatteri Oy:n toiminta on itselle tuttua ja Floridassa vierailut työryhmä omia entisiä työkavereitani. Myös Floridan vierailun kokemuksia olin ehtinyt kuulla jo ennen opinnäytetyön tekemistä. Näistä syistä aineiston keruuseen muodostui haasteita, koska tiesi jo asiasta, mutta tieto oli tärkeä saada vahvistetuksi haastattelussa ja kyselyssä. Sekä haastattelusta että kyselystä jäi myös aluksi taustoittavat kysymykset puuttumaan, koska tiesin suurimman osan siitä tiedosta, mitä taustoittavilla kysymyksillä selvitettiin.

Mikäli opinnäytetyön lopullinen aihe olisi ollut tiedossa jo keväällä, olisi sekä teema-haastattelun että kyselyn olisi voinut ja kannattanut tehdä jo heti matkan jälkeen. Tällä tavalla asiat ja yksityiskohdat olisivat olleet kenties vielä paremmin muistissa ja vastaaminen helpompaa. Aika ei välttämättä olisi myöskään ehtinyt ”kultaamaan muistojaja” eikä matkasta kyseleminen olisi tullut niin yllättävästi kuin se nyt tuli. Kysymykset esitettiin melkein vuosi vierailun jälkeen, jolloin työryhmän jäsenillä on parhaimmassa tapauksessa ollut useita eri projekteja. Suomen Kesäteatteri Oy:llä on myös ollut vierailun jälkeen Valkeakoskella jo kesän 2014 kesäteatteriutuotanto ja kesä 2015 on suunnitteilla parhaillaan.

Koska kysely lähetettiin tietylle ennalta määritellylle ryhmälle, ei ollut epätietoisuutta siitä, kuinka perehtyneitä vastaajat asiaan ovat. Kyselyssä ei tiedusteltu tarkkoja yksityiskohtia esimerkiksi matkan aikatauluista, vaan kysymykset koskivat yleisempiä asioita. Valinta perustui osittain kyselyn toteutuksen ajankohtaan, joka oli kymmenen kuukautta matkalta paluun jälkeen. Kyselylomake täytettiin nimettömästi, eikä näin ollut myöskään mahdollista tietää ketkä kaikki työryhmän jäsenet olivat siihen jo vastanneet. Tästä syystä muistutusviesti lähetettiin jokaiselle työryhmän jäsenelle.

Teatterivierailun tai -viennin suunnitteleminen ja toteuttaminen sopii mielestäni hyvin kulttuurituottajan työnkuvaan. Hyvällä esivalmistelulla asiat sujuvat jouhevasti paikalla kohteessa ja yllätyksiä tuotannon suhteen tulee mahdollisimman vähän. Hyödyllisintä olisi voinut olla teatterivierailun toteuttaminen tuotantotiimillä, jossa on sekä kokenut tuottaja että vastavalmistunut kulttuurituottaja.

Vasta opinnäytetyöprosessin edetessä huomasin, että jo työn tutkimusongelma sisälsi tajuamattani oletuksen, että Suomen Kesäteatteri Oy olisi hyvin piakkoin lähdössä

kehittämään toimintaansa kohti kulttuurivientiä sekä sen, ettei yrittäjillä olisi ajatusta sen suunnittelusta tai toteutuksesta. Toiminnallinen opinnäytetyö selkeästi joko vierailun suunnittelun ja/tai toteutuksen parissa olisi voinut tarjota myös toimeksiantajalle enemmän hyötyä.

LÄHTEET

Aro, Matti 1983. Kesäteatteritoiminta Suomessa. Teoksessa Tainio, Ilona (toim.) Suomen teatterit ja teatterintekijät 1983. Yhteisö- ja henkilöhakemisto. Helsinki: Tammi, 11-15.

Case-tutkimus 2014. Virtuaaliammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html> Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2014

CUPORE - Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö 2007. Kulttuuriviennin koulutustarjonta Suomessa. WWW-dokumentti. http://www.cupore.fi/documents/KUVIKOraportti_112007.pdf Ei päivitystietoa. Luettu 22.11.2014

Eniten katsojia näytelmillä 2000–2010. 2012. Teatterin tiedotuskeskus. WWW-dokumentti. http://www.tinfo.fi/dokumentit/eniten_katsojia_naytelmilla_2000-2010_1306131306.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 13.9.2014.

Google 2014. Google Drive. WWW-dokumentti. <https://www.google.com/drive/> Ei päivitystietoa. Luettu 29.10.2014

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hytti, Jukka 2005. Teatterituottajan opas. Helsinki: Like.

Joensuun kesäteatteriseminaari 1969. Moniste.

Kauppakamari 2014. ATA carnet -tulliasiakirja. WWW-dokumentti. <http://kauppakamari.fi/kansainvaliset-asiat/asiakirjat/ulkomaankaupan-asiakirjat-2/ata-carnet/> Ei päivitystietoa. Luettu 12.10.2014

Kesäteatterin katsojamäärät 2013, kyselyn tulokset. 2014. Teatterin tiedotuskeskus. WWW-dokumentti. http://www.tinfo.fi/dokumentit/kesateatteritilastot_2013_1004141434.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 13.9.2014.

Koivisto, Erkki 2013. Suomen Kesäteatteria johdetaan Lempäälässä. WWW-dokumentti. Lempäälän-Vesilahden Sanomat 23.3.2013.

Koivunen, Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä? Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön Kulttuurivienti – hanke – Selvitysmiehen raportti. Opetusministeriön julkaisuja 22

Kulttuurivienti 2014. WWW-dokumentti. www.kulttuurivienti.fi Ei päivitystietoa. Luettu 6.10.2014

Kustannusosakeyhtiö Siltala 2014. Kirjailijat. WWW-dokumentti.
<http://www.siltalapublishing.fi/fi/kirjailijat/ralf-langbacka> Ei päivitystietoa. Luettu 20.11.2014

Lehtonen, Rauli 1997. Pyörivä kansanjuhla. Teoksessa Lehtonen, Rauli & Haukka, Heikki 1997. Pyörivä kansanjuhla: Pyynikin kesäteatteri 1955-1995: Tampereen teatterikerho 1945-1995. Tampere: Tampereen teatterikerho.

Markkanen, Juha 2004. Onko kulttuurillamme vientiä? WWW-dokumentti.
<http://www.kauppapolitiikka.fi/public/default.aspx?contentid=158347&nodeid=41404&contentlan=1&culture=fi-FI> Päivitetty 13.12.2004. Luettu 30.9.2014
 Mäkinen, Annemari & Tanskanen, Milka 2014. 'From Start To Finnish' – Handbook for exporting a theatre play. PDF-dokumentti. http://issuu.com/annemariamakinen/docs/handbook_for_exporting_a_theatre_pl. Ei päivitystietoa. Luettu 12.10.2014

Niinikoski, Marja-Liisa & Kiiski, Esko 2007. Kulttuuriviennin vahvistaminen edustustojen ja instituuttien yhteistyötä kehittämällä. Selvitys kulttuuri- ja tiedeinstituuttien ja edustojen yhteistyötä asemamaissa kulttuuriviennin alueella. Net Effect.

Opetushallitus 2014. SWOT-analyysi. WWW-dokumentti.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi. Ei päivitystietoa. Luettu 20.10.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Kulttuurivienti näkyy, uudistaa ja vaikuttaa. Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007–2011 loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 20.

Opetusministeriö 2007. Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007 – 2011. Opetusministeriön julkaisuja 9.

Paavilainen, Heikki 2014. Haastattelu 14.10.2014. Ohjaaja-käsikirjoittaja. Suomen Kesäteatteri Oy

Paavilainen, Mervi 2014. Haastattelu 14.10.2014. Tuottaja. Suomen Kesäteatteri Oy

Rauhaniemi, Sirpa 2014. Palaveri onnistuu vaikka lauteilla. Aamulehti. 24.6.2014.

Seppälä, Mikko-Olavi 2010. Suomen teatteri ja draama. Helsinki: Like

Sorjanen, Axa 2009. Huomattavia linjaristiriitoja. Teatteri 1/2009, 14–19

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit. WWW-dokumentti. www.instituutit.fi/institutes Ei päivitystietoa. Luettu 30.9.2014.

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit 2014. Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutti. WWW-dokumentti. www.instituutit.fi/fi/institutes/finnish-cultural-institute-in-new-york/ Ei päivitystietoa. Luettu 30.9.2014

Tampereen Työväen Teatteri 2014. Esittely. WWW-dokumentti. <http://www.ttt-teatteri.fi/esittely>. Ei päivitystietoa. Luettu 13.9.2014

Tapaustutkimus 2014. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus> Ei päivitystietoa. Luettu 21.10.2014

Theatre Communications Group 2014. WWW-dokumentti. www.tcg.org/ Ei päivitystietoa. Luettu 6.10.2014

Tilastokeskus 2009. Kulttuurialat tuottivat 4,6 miljardin arvonlisäyksen vuonna 2006. WWW-dokumentti. http://tilastokeskus.fi/til/kl/2007/kl_2007_2009-03-05_tie_001.html. Päivitetty 5.3.2009. Luettu 30.9.2014.

Tilastokeskus 2013. Yritykset: Kulttuurin ja joukkoviestinnän toimialojen yritykset toimialoittain 2012 (Excel). <http://www.stat.fi/til/kl/tau.html>. Päivitetty 2.12.2013. Luettu 29.9.2014

Topi Sorsakoskesta musikaali Valkeakosken kesäteatteriin. 2012. WWW-dokumentti. <http://www.valkeakoskensanomat.fi/Uutiset/1194780942125/artikkeli/topi+sorsakoskesta+musikaali+valkeakosken+kesateatteriin.html> Valkeakosken Sanomat 3.12.2012

Villacís, Ilmi 2008. Näin suomalaista kulttuuria viedään – Kulttuurivientiraportti 2007 ja esitykset kehittämistoimenpiteiksi. Opetusministeriön julkaisuja 15

Vuori, Suna 2013. Suomalainen teatterivienti kompastelee rahapulaan. WWW-dokumentti. <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1368328862019> Päivitetty 13.5.2013. Luettu 3.9.2014

Teatterivierailu Floridassa

Teen opinnäytetyökseni kulttuurivierailuja koskevan kehittämissuunnitelman Suomen Kesäteatteri Oy:lle ja vastaukset tulevat osaksi työtäni. Opinnäytetyöni kuuluu osaksi Mikkelin ammattikorkeakoulussa suorittamaani kulttuurituotannon koulutusohjelmaa. Vastauksia ei liitetä yksittäiseen vastaajaan. Vastaathan kyselyyn 6.10. mennessä. Kiitos osallistumisestasi!

1. Monenko vuoden kokemus sinulla on teatterin tekemisestä? *

Valitse yksi vaihtoehto.

- alle viiden vuoden
- yli viiden mutta alle kymmenen vuoden
- yli kymmenen vuoden kokemus
- en halua vastata

2. Millaisena koet teatterin tekemisen olevan itsellesi? *

Valitse vaihtoehdoista parhaiten kuvaava.

- enemmän harrastus kuin ammatti
- enemmän ammatti kuin harrastus
- en osaa sanoa

3. Oletko osallistunut teatterin ulkomaan vierailuun osana jotakin toista työryhmää? *

Valitse yksi vaihtoehdoista.

- en ole osallistunut
- olen osallistunut yhden kerran
- olen osallistunut useamman kuin yhden kerran
- en halua vastata

4. Valitse mielestäsi kolme keskeisintä syytä Suomen Kesäteatteri Oy:n Floridaan toteutamalle vierailulle *

- vahvistaa Suomi-kuvaa
- tehdä suomalaista teatteria ja kulttuuria tunnetuksi
- verkostoitua paikallisten toimijoiden kanssa
- tarjota Floridassa asuville suomalaisille kesäteatterikokemus
- tukea työryhmän yhteishenkeä

Kyselylomake työryhmälle

- löytää uusi väylä laajentaa kesäteatterin myyntiä
- palkinto onnistuneesta kesäteatterikaudesta
- muu syy, mikä? _____

5. Edellyttikö matka Sinulta esivalmisteluja? *

Mikäli vastaat "kyllä", kuvaile lyhyesti tekemiäsi esivalmisteluja.

- ei
- kyllä, millaisia? _____

6. Millä tavalla tiedotus matkaa koskevista asioista pääasiassa hoidettiin? *

Valitse eniten käytössä ollut tapa. Jos eniten käytössä ollutta yhteydenpitotapaa ei ole listalla, kerro se "muulla tavalla, miten?" -kohdassa

- puhelimitse
- sähköpostitse
- tapaamisilla
- muulla tavalla, miten? _____
- en halua vastata

7. Arvioi seuraavat väittämät koskien vierailua Floridassa *

Valitse mielestäsi kutakin väittämää parhaiten kuvaava vaihtoehto.

	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä
Matkan toteutuksesta päätettiin riittävän ajoissa	☐	☐	☐	☐	☐
Matkan suunnitteluun oli riittävästi aikaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aikataulutus vierailulle oli onnistunut	☐	☐	☐	☐	☐
Olisin kaivannut lisää vapaa-aikaa matkalla	☐	☐	☐	☐	☐
Harjoituksille olisi pitänyt varata lisää aikaa	☐	☐	☐	☐	☐
Sain riittävästi tietoa valmisteluiden etenemisestä	☐	☐	☐	☐	☐

Kyselylomake työryhmälle

8. Millaisiin asioihin järjestäjän (Suomen Kesäteatteri Oy) tulisi jatkossa kiinnittää huomiota teatterivierailuiden suunnittelussa ja toteutuksessa? *

---

9. Mitkä asiat vierailussa onnistuivat erityisen hyvin? *

---

10. Mikäli olisi mahdollisuus lähteä vastaavanlaiselle matkalle uudelleen, lähtisitkö? *

- kyllä lähtisin
- en lähtisi
- en osaa sanoa

11. Tulisiko Suomen Kesäteatteri Oy:n mielestäsi kehittää ulkomaan vierailuja niin, että niistä tulisi pysyvä käytäntö, suomalaisen kulttuurin vientituote? *

- Kyllä, miksi? _____
- Ei, miksi? _____

12. Käytiinkö kokemuksia yhdessä läpi matkan jälkeen? *

Valitse yksi vaihtoehdoista.

- käytiin ja se oli mielestäni tarpeellista
- käytiin, mutta se ei olisi mielestäni ollut tarpeen
- ei käyty, mutta se olisi mielestäni ollut tarpeellista
- ei käyty, eikä se olisi mielestäni ollut tarpeellistakaan
- en osaa sanoa

Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelu tuottaja Mervi Paavilaisen ja ohjaaja-käsikirjoittaja Heikki Paavilaisen kanssa

Yrityksen ja yrittäjien/yrittäjän taustoitus

Kerro kuka olet ja millainen tausta sinulla on?

Millaisia vahvuuksia koet itselläsi ja Suomen Kesäteatteri Oy:n toisella yrittäjällä, (miehelläsi) Heikki Paavilaisella olevan? Millaista osaamista, kokemusta, toimialatuntemusta ja verkostoja on?

Millaisena näet kilpailuympäristön (kesä)teatteritoimialalla? Millainen imago Suomen Kesäteatteri Oy:llä mielestäsi on?

Millaisia ovat Suomen Kesäteatteri Oy:n nykyiset asiakasryhmät? Missä ne sijaitsevat, kuinka paljon niitä on, kuinka ryhmät on tavoitettu? Millaisille kohderyhmille markkinointi suunnataan? (Millaisella alueella markkinoidaan?)

Entä markkinointitilanne toimialalla ja toiminta-alueella?

Minkälaisia vahvuuksia ja heikkouksia kilpailijoilla on?

Millaiset ovat Suomen Kesäteatteri Oy:n käytännön järjestelyt? Millaiset toimitilat ovat ja missä ne sijaitsevat? Millaisia ”välineitä” työntekoon tarvitaan? Kuinka työntekijätilanne muuttuu vuoden mittaan? Kuinka työryhmä kesää varten kasataan? Millaista on Suomen Kesäteatteri Oy:n mainonta ja markkinointi?

Millaisella budjetilla toimintaa pyöritetään? Millaisia tuloja ja menoja yrityksellä on?

Millaisia ovat yrityksen arvot ja toimintaperiaatteet?

Matkan taustoitus

Mistä ajatus kesäteatterin ulkomaan vierailuun lähti? Oliko Florida ensimmäinen / ainoa mahdollinen kohde?)

Kuinka Suomen Kesäteatteri Oy ja On Kesäyö – musikaali esiteltiin Floridan Suomitalolle? (Vai oliko Suomen Kesäteatteri Oy ja/tai On Kesäyö – musikaali ennestään tuttu Suomi-talon väelle?)

Millaista markkinointimateriaalia esityksestä lähetettiin Suomi-talolle?

Kuka hoiti teknisen raiderin kasaamisen / tekniikan ylipäänsä?

”Miksi juuri teidät ja kyseinen esitys on kutsuttu?”

Millainen sopimus yhteistyöstä tehtiin? Tarvittiinko tekemiseen apua ja jos, mistä sitä saatiin?

Teemahaastattelun runko

Kuka vastasi mistäkin:

- tiedotuksesta
- markkinoinnista
- lipunmyynnistä
- tekniikasta
- vakuutuksista
- tekijänoikeusmaksuista ja lupa-asioista

Oliko tehtävänjako onnistunut?

Esitettiinkö esitys myös Floridassa suomeksi? Näetkö, että Suomen Kesäteatteri Oy:llä olisi halua, tarvetta tai mahdollisuutta esittää esityksiä muilla kielillä kuin suomeksi, esimerkiksi englanniksi? Rajoittaako suomen kieli mielestäsi viennin toteutusta?

Matkan merkitys

On todettu, että teatteriviennissä on kysymys laajemmasta kuin yksittäisestä vierailusta tai ulkomailla käynnistä. Koetko, että Suomen Kesäteatteri Oy:n tavoitteena on kehittää teatterivierailuja teatteriviennin suuntaan? Jos, mitä se mielestäsi vaatii?

Millaisia vaikutuksia matkalla oli Suomen Kesäteatteri Oy:n toimintaan?

Toivottiinko / odotettiin tietynlaisia vaikutuksia? Mitä ne olivat ja toteutuivatko ne?

Millainen vaikutus matkalla oli ryhmähengen kannalta, vai oliko ryhmähengellä merkitystä matkalle lähtemiseen?

Organisointi

Millaisia esivalmisteluja matkaa varten tehtiin?

Kuinka työtehtävät jaettiin, hoitiko työryhmä osan valmisteluista itsenäisesti?

Millä tavalla yhteydenpito ja tiedotus työryhmän kanssa hoidettiin? Sähköpostitse, kokouksissa..? Oliko valinta onnistunut?

Millaisella aikataululla matka suunniteltiin, entä toteutus?

Miten matkan budjetti rakennettiin? Osattiinko ennakoida matkan kulut hyvin? Saa-ttiin jostakin apua budjetin kasaamiseen? Oliko budjetointi onnistunut?

Kuljetettiinko/rahdattiinko mukaan millainen määrä tarpeistoa/pukuja/teknistä kalus-toa /lavasteita? Vaatiko erityisjärjestelyjä?

Menivätkö asiat vierailulla suunnitelmien mukaan? Tuliko esiin asioita, joita ei osattu odottaa?

Teemahaastattelun runko

Kehittäminen

Millaisiin asioihin tulisi jatkossa kiinnittää huomiota teatteriesityksen ulkomaille vie-
misessä?

Onko budjettia tarpeen kehittää jatkoa varten? Kävikö matkalla ilmi jotakin sellaista,
jota ei osattu ennakoida?

Oliko musiikaali genre-valintana onnistunut? Olisiko joku toinen genre parempi / hel-
pompimpi jatkossa?

Saatiinko esityksestä / vierailusta palautetta Floridasta? Jos, millaista? Voidaanko pa-
lautteesta ottaa oppia jatkoa ajatellen?

Mitkä asiat matkassa onnistuivat erityisen hyvin? Miksi?

Mitkä seikat osoittautuivat haastaviksi? Miksi?

Käytiinkö kokemuksia yhdessä työryhmän kanssa läpi matkan jälkeen? Jos käytiin,
oliko tarpeellista? Jos ei, olisiko ollut tarpeen?

Jos puhutaan kulttuurivierailusta, onko Suomen Kesäteatteri Oy:llä halua tai mahdolli-
suutta tehdä vierailuja ihan kotimaassa? Onko kysyntää?

Onko Suomen Kesäteatteri Oy:llä kiinnostusta kehittää kulttuurivierailut kulttuuri-
vienniksi?

Aikataulu vierailun valmistelua varten

Mitä tehdään ja milloin?

8–7 kk ennen esityksiä

- Perehdy tarvittaviin nettisivuihin löytääksesi oikeat tiedot kun tarvitset niitä
- Juttele esiintyjien ja ryhmien kanssa, jotka ovat tehneet vierailuita samaan kohteeseen aiemmin
- Kokoa alustava budjetti
- Etsi sopivia esiintymispaikkoja
- Jos esityksesi tekijänoikeuksia hallitsee joku muu, ota yhteyttä oikeudenhaltijaan välttääksesi epäselvyydet
- Ota yhteyttä tapahtumapaikkojen avainhenkilöihin ja tee lista mahdollisista tapahtumapaikoista
- Aloita majoituksen etsiminen vierailun ajalle
- Mikäli vierailumaahan tarvitaan viisumit tai muita matkustusasiakirjoja, selvitä ne hyvissä ajoin.
- Varmista, että koko matkaan lähtevällä työryhmällä on voimassaolevat passit
- Jos kohdemaan kulttuuri ei ole ennestään tuttu, perehdy ainakin tippikulttuuriin ja ...

6–4 kk ennen esitystä

- Tee markkinointisuunnitelma ja päätä kuinka paljon materiaalia täytyy tilata painosta
- Varaa majoitukset, jotta varmistat parhaan mahdollisen hinnan ja sijainnin

3 kk ennen esitystä

- Täsmennä budjetti tässä kohtaa, kun suurin osa asioista on varmistunut
- Lähetä esityksestäsi pressipaketti sellaisille paikallisille julkaisuille, joita esitys saattaisi kiinnostaa

2–1 kk ennen esitystä

- Viimeistele esityksesi. Pidä mielessä olosuhteet, joissa esitystä tullaan esittämään
- Varmista, että kohdemaahan tarvittavat matkustusasiakirjat on kunnossa
- Pidä yhteyttä tapahtumapaikan managerin sekä muiden avainhenkilöiden kanssa

esityksen jälkeen

- Arkistoi esitys pressimateriaaleineen ja tarkista toteutunut budjetti tulevaisuutta ajatellen

Pohjautuen Annemari Mäkisen & Milka Tanskasen ”From Start To Finnish” – Handbook for exporting a theatre play -teoksessa olleeseen aikataulutukseen, Floridan vierailusta opittuihin asioihin sekä ...